

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

ההקדמה השביעית שדין הקניית דין העדרם, ושהם כלם מקרים נמצאים צריכים לפועל. ההקדמה השמינית שאין בכל הנמצא בלתי עצם ומקרה, ר"ל הבריאות כלם, ושהצורה הטבעית נ"כ מקרה. ההקדמה התשיעית שהמקרים לא ישאו קצתם את קצתם. ההקדמה העשירית שהאפשר לא יבחנו בהסכים זה המציאות לציור ההוא. (6) ההקדמה האחת עשרה שאין הפרש בשקרות מה שאין תכלית לו בין שיהיה בפועל או במקרה או בכח, ר"ל שאין הפרש בין שיהיו הדברים שאין להם תכלית נמצאים יחד, (3) או משוערים מן המציאות וממה שכבר נעדר מה הוא אשר במקרה, כל זה אמרו שהוא שקר. (3) ההקדמה השתים עשרה היא אמרם שהחושנים יחטאו ויבצר מהם הרבה ממושניהם, ולזה אין למדין מהם דין ולא ילקחו מוחלטים התחלות מופת. ואחר מנינם אתחיל לבאר עניניהם ולבאר מה שיתחייב בהם אחת אחת:

ההקדמה הראשונה, ענינה שהם חשבו שהעולם בכללו, ר"ל כל גשם שבו הוא מחובר מחלקים קטנים מאד לא יקבלו החלוקה לדקותם, ולא לחלק האחד מהם כמות כלל, וכשיתקבצו קצתם אל קצתם יהיה המקובץ בעל כמות והוא אז גשם, ואלו חובר מהם שני חלקים יהיה כל חלק או גשם ויהיה שני גשמים, כמאמר קצתם, וכל החלקים ההם דומים שווים, אין חלוק בהם בשום פנים. ואמרו שאי אפשר שימצא גשם בשום פנים, אלא מורכב מאלה החלקים השווים, (7) הרכבה שכנית ער שההיה אצלם הוא הקבין, וההפסד הוא הפרוד, ולא יקראוהו הפסד, ד אבל יאמרו ההיה הוא קבין

שם מוב

ועמוד ב' מצינו: ו' שדין הקניית דין העדרם ושהם כלם מקרים נמצאים צריכים ל"ל פועל. ח' שאין בכל הנמצא בלתי עצם ומקרה ושהצורה גם כן מקרה. ט' שהמקרים לא ישאו קצתם את קצתם. י' שהאפשר לא יבחנו בהסכים זה המציאות לציורם. י"א שאין הפרש בשקרות מציאות מה שאין תכלית לו בין שיהיה בפועל או במקרה, כי כמו מציאות נכ"ח בפועל הוא שקר כן הוא שקר בכל זה אחר כור זה. י"ב שהחושנים יחטאו ויבצר מהם הרבה ממושניהם לזה אין למדין מהם דין ולא ילקחו ראייה מהם: ההקדמה הראשונה ענינה שהם חשבו שהעולם בכללו ר"ל כל גשם שבו מחובר מחלקים קטנים וכו', מה שאמרו בחלקים הפרדיים הביאם אל זה כמה שחשבו

שכל מחשבה יעריך אל נפשו לו שיתחבר ממנו והיו הגשמים אשר נכאן יקבלו הכתובות ואפשר שיהיה מדבר נמצא בפועל, כי הנמצא שלם לא יתחבר אל יקבל הכתובות, וא"ל שיהיה מהעדר כי יעשה ממנו שום דבר ואם הגשם מתחבר ויחייב שיהיה בכלל דבר שיתחבר ואמרו שזה הדבר אשר מהם יתחברו בגשם אינו גשם אבל הם חלקים קטנים מאד לא יקבלו החלוקה לדקותם: לא לחלק א' מהם כמות כלל. והרצון בזה כי אף שהחלק הקטן מהצורה הטבעית לא יחלק כי האש בזה שהוא אש יגיע לכמות קטן לא יתחלק בזה שהוא אש אבל יחלק בזה שהוא בעל חלקים, ואלו הסדרות כי החלקים לא יתחלקו ולא מזד צורתם ולא מזד הכמה הנמצא להם ושאלו החלקים הם החלקים הקטנים אשר ממנו יתחברו הגשמים, ואלו נקראים עצמים פרדיים, או עצמים בלתי מתחלקים, או נקודות, כי טעם הנקודה הוא שלא יתחלק, ואלו כשיתקבצו יתחברו הגשם וכשיתפרדו יפסד הגשם, א"כ דעת אלו בדיונים המוחלט הוא שהוא הוויית הכמות ואינו דבר בשער האין אס כן יהיה הקצון הוויית הפסד כשיתקבצו קצתם עם קצתם יהיה החקוקין בעל כמות וזהו אף גשם ואלו יתחברו מהם שני חלקים יהיה כל אחד גשם כחציו וקודם שיחבר לא יהיה גשם ויהיו קודם שיתקבצו שנים מהם לא ידק עליו שהוא גשם כל אחד מהם וכשיתחברו ידק עליו שגשם שני גשמים, זה כפי מאמר קצת מהדברים כי קצתם יאמרו שקודם שיתחברו כל אחד אינו גשם ואחר התחברו אינם ג' גשמים אלא יעשה מהם הגשם, וזה דעת המדברים בעצמיהם הפרדיים ומה שהביאם לזה: ואמרו וכל החלקים הם דומים שווים אין חלוק בכם שום פנים שום דומים בתמונה ואולי שום כמות אין הדל בכם בשום פנים לא בעצם ולא בזולתו, ואמרו ש"ל שיתמצא גשם אלא מורכב מאלו החלקים השווים הרכבה שכנית לא הרכבה כחצויות כי הם שווים בתמונה ובהלצן ואין ב"ל להם חלקים עד שיתמונה כפגישת קצתם עם קצתם ויתקבצו וקמוה בכם צור אחת כמשפט המזג: ואמר בזה כי ההויית אצלם הוא הקבין וההפסד פירוד, אף שלא יקראו המדברים ההפסד פירוד

קישקש

זה שקר הוא שיהיו בלתי בעלי תכלית: (3) ההקדמה ה"ב וכו' ולא ילקחו מוחלטים התחלות מופת. ר"ל המוחשיות והמושכלות הראשונות הם התחלות המופתים האמיתיים, וכן מן הנסיגות יעשו מופתים כשתבין פעמים רבות כמו שהגיע בנסיגות האשקמוניא משלשלת העצם ויעשה מה השכל גזרה כוללת, וכן בהמפורסמות יעשה מופתים בנפוח והמקובלות במלאכת ההלצה, והמוברים כפיו באלה התחלות והנפוח והם המוחשיות שלא יעשה מהם מופת: (7) ההקדמה הראשונה כי הרכבה שכנית

אפדי

יתפלה ואחידותו ושלילות הנפ: ב ואלו חובר מהם שני חלקים. לזה נומר אלו המדברים וישנו שאין כל עצם מהם כמות קודם שיתדבקו זה בזה אצלם כשיתדבקו שנים פ"ד משל יהיה לו גשם ויאמר לכל אחד מהגשמים בהם שהוא גשם, וא"כ לפי דעתם אילו היה המקובץ מעשרים עצמים יהיו צו עשרה גשמים כי הקבין גורם בגשמות לא זולת זה: כמאמר קצתם, ר"ל לפי דעת אלה המדברים: ב אין מילוק בכם. ר"ל שאין אחד מהעצמים בהם יותר גדול מהאחר כי אינם בעלי כמות וכל אחד מהעצמים ג"כ יעמוד בו מקרים כי לא ימלט עמם פרדי אחד מתקרים, אולם יעל חלוק ביוחסים כי עצם פרדי אחד יהיה לכן ועלם אחר עבור: ד אצל יאמרו ההויית

פרק עג (6) ההקדמה האחת עשרה, בין שיהיה בכח או בפועל או במקרה. רוצה בו וכמו שלא ימצא בעל שיעור או בעלי שיעור בפועל לאין תכלית כן לא ימצא שיעור בכח יחלק אל לא תכלית, וכן יש תכלית במקרה כלומר בא זה אחר סדר זה וזה לא יהיה תכלית, וזה נמשך לאמונות החרושי, והפילוסוף אמר כי בא זה אחר סדר זה הוא לאין תכלית וזה נמשך לאמונות בקדמות: (3) או משוערים מן המציאות. פירוש כמה שיעור מן המציאות וכא זה אחר סדר

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

קבוץ ופרוד ותנועה ונוח, ויאמרו כי אלה החלקים ^ה אינם נמצאים מאז, (ס) כמו שהיה חושב אפיקורוס ^י וזולתו מן המאמינים בחלק שאינו מתחלק, אבל יאמרו שהשם יתעלה יברא אלו העצמים תמיד כשירצה, והם גם כן ^י אפשר העדרם. והגני אשמיעך דעותם בהעדר העצם: ההקדמה השנית האמאר ברקות, קדמוני המדברים שרדו עיקר חכמת המדברים מאמינים נ"כ שהרקות נמצא, ^ה והוא רוחק אחד או רחקים אין דבר בהם כלל, אלא רחוק מכל גוף, נעדר מהם כל עצם, וזאת ההקדמה היא הכרחית להם להאמינם ההקדמה הראשונה, וזה שאם יהיה העולם מלא מן החלקים ההם, ^ט איך יתנועע המתנועע, (ו) ולא יצויר הכנס הנשמים קצתם בקצתם, ואי אפשר התקבץ החלקים ההם ופרודם אלא בתנועתם, הנה בהכרח יצטרכו לקיים הרקות, עד שיוכלו החלקים ההם להתקבץ ולהתפרד ^י ותחכן תנועת המתנועע ברקות ההוא אשר אין נשם בו ולא עצם מהעצמים ההם:

ההקדמה

אמרו

הוא קבוצ ופירוד. ר"ל שסהיה אלל אלה הוא קבוצ העצמים ופירוד עצם אחד מהעצמים האחרים וימנועו להדבק אלל עצם וכשיחזקנו העצמים אז הוא הגשמים והתנועה אז נחה כי הגשם מהווה וזאת היא היות הגשם. זה הפירוד אינו נכון, והפירוד הכינון הוא זה, שאלו המדברים לא יקראו העדר הנמצא כמו לרובן דרך משל בלואו הפסד כי אילו יאמרו הפסד היה מורה שפיו העצמים ההם נפסדים ונעדרים וזכאמת אין הפנין כן לכן יקראו פירוד, ור"ל שחלק אחד מהם נפל מחזירו, ולכן לא יאמרו לעולם מלא הפסד אלא יקראו לעולם ההיות וההפסד הויות ויאמרו ההיות הוא קבוצ והיה היות ופירוד והוא הפסד לפי האמת ותנועה הוא הפירוד וזאת היא ההיות, כי אלו סובבים שהפירוד הוא ההיות ומדוע דבר בבחינה מה כמו שחבור החלקים הוא היות לכן יכלול שיהיה מלא היות, (כספי): ה אינם נמצאים מלא. ר"ל שאינם קדומים: וזולתו מן המאמינים בחלק. ר"ל שיש קצת מאמינים העצמים הפרידים שסובבים שהעצמים ההם קדומים: ז אפשר העדרם. ר"ל שאפשר הוא שהשם יתעלה יעדיד העצמים הפרידים: ח וזהו רוחק אחד או רחקים. ר"ל רוחק אחד שיהיה מסובך בגשם כרחקים אשר כפשוטו שם מסובכים בגשם הספוג, או שיהיה הדוחק עצמו בגלי מסובך כלל אלא נכלל ויהיה הדוחק ההוא ריק מכל גשם בעולם ונעדר הדוחק ג"כ מכל עצם פרדי אע"פ שהשם ההוא בגלי בעל כחות: ט איך יתנועע המתנועע ולא יצויר. ר"ל אם היה העולם מלא מן העצמים ההם איך יוכל עצם אחד להתנועע כי לא יצויר הכנס הגשמים ההם קצתם בקצתם לפי שהם מקשיים ואחר שהם מקשיים א"ל שיתקפו יותר, אלא לדעתנו הסביר האמתים סובבים שהחור הוא ספוגי ולכן יוכל להתנועע בו הגשם ואם הכל מלא ממנו, וא"ל אלה האתמים אחר שהם סובבים בגדת העצם הפרידי יחוייב להם שימנעו הריקות כי אילו היה העולם מלא מאותם עצמים לא תצויר התנועה ולא מהיה שם היות: י ותחכן תנועת המתנועע וכו'. ר"ל אמנם אחר שאלו המדברים מניחים הריקות אז יהיה אפשר לפצותם תנועת

שם טוב

פירוד אכל יאמרו כי היותו הוא קבוצ ופירוד ותנועה ונוח: ואמרו המדברים כי אלה החלקים אינם קדומים כמ"ש קדומי הפילוסופים אלא הם מחודשים שהם יברא אלו העצמים תמיד כשירצה, והנה גם כן אפשר העדרם, ואפיקורוס וזולתו מן המאמינים בחלק שאינו מתחלק חשבו שהם קדומים מאל:

ההקדמה השנית החאמר ברקות קדמוני המדברים שהיו עיקר חכמת המדברים, הראונו כי המדברים המאמינים שהעצמים הפרידים הם שרשי הגשמים גם כן יאמינו שהריקות נמצא וזהו רוחק אחד או רחקים אין בהם דבר כלל אלא ריקים מכל גוף נעדרים מכל עצם, דע כי מאמיני הריקות הביאום לזה דברים רבים ועקר מה שהביא להם להאמין ברקות הוא בעבור מה שאמר לך, דע כי השכל ישער מכל גשם שהוא בעל מרחק, הרצון כי שהוא בעל גשם החפשיטו לכניס על וויות נכונות מבטלי שיחבור בזו שהם מרחקים מאז וממיו ומאז ומתמיד ומשאר הגשמים המורכבים אכל ישכילם השכל ויפשיטם מכל חמר, ויחשבו כי כל מה שהוא מושכל ראוי שימצא חוץ לשכל כמו מי שיאמין שיש בה כוללים, חי כולל, אדם כולל, הדיאם לזה כמה שהשכל יפשיט אלו הדברים הכוללים מכלתו שיחבורו עם דבר פרטי וממיו, וחשבו כי כמו שהשכל ישכילם כי הוא בגמולות כ"ל לא יהיה הדבר כן הידיעה תהיה בעלל וימצא אחרו כי ימצא ג"כ הריקות, וגם מפניס אחרים כי הם אחרו אם העולם מלא כשיתנועע אחד מן הגשמים יכנס גשם בגשם או יתחונג כל העולם אכל השני דברים נמנעים, אם כן יחוייב שימצא בכל דבר שלא יהיה גשם א"כ יחוייב שיהיה ריקות וזהו האורז והדוחק המושכל המופשט מכל גשם כי כמו ששכילנו הלמודי כך הוא נמצא חוץ לשכל: וזולת זה הביאום טענות אחרות לקיים מציאות הריקות כפי המאמינים על אילו דבר אלא רוחק אחד או רחקים אין בהם דבר כלל אלא ריקים מכל גוף נעדר מהם, והרצון בזה כי הריקות אין בו דבר מהדברים על שימצא בו גשם מהגשמים כמו שיאמינו בעלי המרחק כי בעלי המרחק יאמינו כי ימצא מרחק מעורב לגשמים אכל לא ימצא זה המרחק נעדר מתקומות ואלו בעלי הריקות מאמינים שאין בו גשם כלל וכל גוף ועצמו ומותו אינו דבר אלא רוחק אחד או רחקים מכלתו שיהיה להם רוחק מה. וזאת ההקדמה היא הכרחית להם להאמינם ההקדמה הראשונה, וזה שאם יהיה העולם מלא מן החלקים ההם, איך יתנועע המתנועע, ולזה אחרו שימצא בכל רוחק הנכלל וזהו אשר אין בו גשם ולא עצם מהעצמים ההם:

ההקדמה

קרקשקש

פירוש שהיה חושב שאלו החלקים היו קדומים ואין להם התחלה: (א) ולא יצויר הכנס החלקים קצתם בקצתם. ש"י שאלו יצויר (א) יצטרכו לריקות. ואם היה זה ששהשמים יכנסו קצתם בקצתם יכנסו כל הנמצאות בגיוריר תדרל אלו יחלקו לחלקים רבים

כמו הבשר והגידים והעור שכל אחד נבר בפני עצמו והם מורכבים הרבה שבעת, כן רוצים באלו החלקים הפרדיים שהם מורכבים הרבה שכיות ואינם מורכבים הרבה מוגיות כמו היסודות במבוג שכל אחד תפסד צורתו ולא נבר במבוג: (ה) כמו שהיה חושב אפיקורוס וזולתו מן המאמינים בחלק שאינו מתחלק.

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

ק"ז 117

ההקדמה השלישית הוא אמרם י"א שהזמן מחובר מעתות, ורצים בזה ב' שהם זמנים רבים ל לא יקבלו החלוקה לקוצר מדות, וזאת ההקדמה נ"כ הכרחית להם מפני ההקדמה הראשונה, (י) וזה שהם ראו בלא ספק מופתי אריסטו אשר הביא ראיה בהם, שהדרך, והזמן, והתנועה המקומית, שלשתם שוים במציאות, ור"ל שערך קצתם אל קצתם ערך אחד הוא, ובהחלק אחד מהם יחלק האחר על ערכו. וידענו בהכרח שאם היה הזמן נדבק ויקבל החלוקה אל לא תכלית, י יתייב בהכרח שיתחלק החלק אשר שמוהו בלתי מתחלק. וכן בשמים הדרך מדבקת, ו יתייב בהכרח התחלק העתה מן הזמן אשר הושם בלתי מתחלק, כמו שבאר אריסטו בספר הנקרא השמע הטבעי, ולזה חייבו שהדרך בלתי מתדבק, אבל מחובר מתחלקים אליהם תכלה החלוקה, וכן הזמן יניע אל עתות לא יקבלו החלוקה, והמשל בו שהשעה האחת על דרך המשל ששים דקים, והדק ששים שניים, והשניים ששים שלשים, ויניע באחרונה הענין אצלם אל החלקים, אם עשויים על דרך משל או יותר דקים מהם, לא יחלקו כלל ולא יקבלו החלוקה, כמו הדרך, ע הנה שב הזמן א"כ בעל הנחה וסדר, ולא יאמתו מדות הזמן כל עיקר. ו בדין להם זה, שאם מהירי הפילוסופים כבר בלבם ענין הזמן, וקצתם לא השכילו ענינו, עד שנאלינוס אמר שהוא ענין אלהי לא תושג אמתו, כל שכן אלה אשר לא יביטו למכע דבר מן הדברים. ושמע מה שיתחייב להם לפי אלו הנ' הקדמות והאמינוהו, אמרו צ' התנועה היא העתק עצם פורדי מן החלקים ההם טעצם הפורדי אל עצם פורדי סמוך לו, ויתחייב

אפודי

שם טוב

ההקדמה השלישית היא אמרם שהזמן מחובר מעתות, ור"ל שם זמנים רבים ל לא יקבלו החלוקה לקוצר מדות, וזאת ההקדמה נ"כ הכרחית להם וכו', הרצון בו כי מאמיו העצמים הפרדיים כמו שמאמינים שהגשם מחובר מאלו הגשמים וחס החלקים אשר לא יתחלקו כך מאמינים שכזמן מחובר מדברים כלתי מתחלקים, וכמו שימצאו גשמים רבים כך ימצאו זמנים רבים ואלו הזמנים לא יקבלו החלוקה לקוצר מדות, וזאת ההקדמה להם הכרחית מפני ההקדמה הראשונה למה שרצו מופתי אריסטו על כי הדרך והמתנועע והתנועה והזמן הם שוים, כי אם האחד הוא מתחלק למה שיתחלק תמיד כולם מתחלקים ואם האחד הוא מורכב מתחלקים לא יתחלקו יחוייב שיכיו כלם כן, ולמה שהיו מתנועעים העצמים הפרדיים והיו מתנועעים על שער מרחק והתנועה והתנועה תמצא על המתנועע ועל המרחק והזמן ימשך להם יחוייב שיכיו כלם בלתי מתחלקים, תמצא בזה אם שער גודל כלתי מתחלק על שער מה יחוייב שלא ילקח זה הגודל הכלתי מתחלק יותר מהדרך אלא מה שהוא שוה לו, וזה הוא בלתי מתחלק יחוייב שיהיה הדרך בלתי מתחלק, וכן יחוייב בתנועה ובזמן, וכזה ביאר אריסטו בשלישי מהשמע שלא ימצא גודל כלתי מתחלק לא מתנועע ולא מתחלק ולא זמן ולא מתנועע, ולמה שאלו המדברים חושבים שימצא בכלם עצמים פרדיים יחוייב שימצא בכלם שיהיה הזמן מורכב מכלתי מתחלק והזמן הכלתי מתחלק הוא עתה, ואם יניע הדבר אל זמן כלתי מתחלק כה ש' הזמן א"כ בעל כהנה וסדר, הרצון כי אם נאמר שהזמן הוא מורכב מעתות וכל דבר שהוא מורכב מתחלקים יחוייב שימצאו החלקים עמו ואם הדבר כן יחוייב שיהיה בעל מצד, וזה מוצאם הקדמות כי הזמן אינו בעל כהנה כי אין הנמצא ממנו אלא הכהנה כי אין שם התחלק קיימת ולא חלקים נמצאים יחד ויבורו זה אחר זה ואם הוא בעל סדר מה לפי שקצתו יבא אחר קצתו. ושמע מה שיתחייב להם לפי אלו השלשה הקדמות שהוא כמו שאמר הרב מהפוך העולם ומשני סדרי בראשית, ראשונה שלא יהיה תנועה מתמדת מתנועה כי

העצם הפרדי בנזקת ההוא: יא שהזמן מחובר מעתות. ור"ל הדעה האמתית בזמן הוא שהעתה אינו זמן ולפי מחובר ממנו כי יחס העתה אל הזמן כיהם הנקודות אל הקו וכמו שברכבו הנקודות לא יתחבר הקו ככה ברכבו העתות לא תמצא הזמן, אלא כמו שהנקודות המתחברות מדבקת חלקי הקו זה בזה ככה העתה מדבק העבר עם העתיד, אלא אלו המדברים סוברים שהעתה הוא חלק מהזמן והזמן מחובר מעתות: ב' שם זמנים רבים, ור"ל אחר שהתקבלו שני עתות או שלשה או יס שנים או שלשה זמנים ע"כ היות שאין כל אחד מהם זמן, כמו שאמרנו הפרדי: מ' ובהחלק א' מהם וכו'. המשל מי שילך מהלך שנים יבין שני גשמים או יותר כחספר העצמים שבו ככה יאמרו בעקר הזמן שא"כ שעתה אחת אינה זמן כשיחברו או חסיה כל אחת זמן: ל' לא יקבלו החלוקה, ור"ל כמו העצם הפרדי: מ' ובהחלק א' מהם וכו'. המשל מי שילך מהלך פרסה חוץ שעה מן הזמן כשנחלקה השעה לחלקין תחלק הפרסה לחלקין וכן יתחלקו לחלקות לכלתי תכלית לפי הדעה האמתית: נ' יתייב בהכרח שיתחלק וכו', ור"ל אם הדרך יהיה נחלק לכלתי תכלית היה מחוייב מזה שיהיה נחלק העצם הפרדי אשר שמוהו בלתי מתחלק כי אילו לא היה נחלק העצם לא היה הדרך נחלק לכלתי תכלית אלא היה נגיע בהכרח לעצם פרדי אחר שלא היה מתחלק: ו' יתייב בהכרח התחלק העתה, ור"ל אם הזמן הוא מחובר מהעתות והעתות הם לא יתחלקו והיה הזמן נחלק לכלתי תכלית היה מחוייב שיתחלקו העתות הם אשר שמו אלו המדברים שהם בלתי מתחלקות: ע' היה ש' הזמן א"כ בעל כהנה וסדר, ור"ל אחר שאלו סוברים שהזמן יתחלק לתכלית מה והיה העתה אשר אותה העתה לא תקבל חלקה, א"כ לפי דבריהם יהיה הזמן בעל כהנה וסדר, וזה כי כאשר חלקנו זאת השעה וסבענו בלתי מתחלק הנה העתה ההיא היא התחלקה קיימת מונבטת לזמן והיה לזמן קדימה בסדר כי נדר הסדר הוא התחלק קיימת מונבטת נמצאת, וזה שקר כי חלקי הזמן בלתי קיימים כי אלו היו קיימים היה בו מנוחה, וזה שקר: פ' ובדין להם זה, ור"ל בדין הוא שיעצו אלו האנשים בזה הדבר העמוק: צ' התנועה היא העתק עצם וכו', ור"ל נדר

הסעודה

קרקש

רבים: (י) ההקדמה השלישית, וזה שהם ראו בלא ספק מופתי אריסטוס. פירוש שאמר וראוי שתדע שזה הענין מה בלתי בעל תכלית

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

(ח) ויתחייב שלא תהיה תנועה ממחרת מתנועע. לפי זאת ההנחה אמרו זה שתראה שני מתנועעים ילכו שני דרכים מתחלפים בזמן אחד, אין עלתו היות תנועת זה ההולך הדרך הארוך יותר ממחרת, אבל עלתו שזאת התנועה אשר נקראת מאוחרת, נכנסו בינה מנוחות יותר, וזאת אשר נקראה ממחרת נכנסו בינה מנוחות יותר מעט. וכאשר הוקשה להם בחץ אשר הושלך בקשת חוקה, אמרו וזה ג"כ נכנסו בתוך תנועותיו מנוחות, וזה אשר תחשבוהו מתנועע תנועה מדובכת, הוא מהטא החושים, כי החושים יבצר מהם הרבה ממושגיהם, כמו שהניחו בהקדמה השנים עשרה. ונאמר להם הראיתם כשיתנועע הרכב סבוב שלם, הלא החלק אשר במקיפו הלך דרך העגולה הגדולה בזמן ההוא בעצמו אשר הלך בו החלק אשר קרוב לנקודת מרכזו העגולה הקטנה, אם כן תנועת המקיף יותר ממחרת שתנועת העגולה הפנימית, ואי אפשר לכם לומר שזה החלק נכנסו בתוך תנועותיו מנוחות יותר, להיות הגשם כולו גשם אחד ומדובק, ר"ל גשם הרכב, והיתה תשובתם, כי יתפוצצו חלקיו עם הסבוב, והיו הפנוחות אשר נכנסו בתנועת כל חלק שיקוף קרוב למרכז, יותר מן המנוחות אשר יכנסו בתנועת החלק אשר הוא יותר רחוק. ונאמר להם איך נראה הרכב גשם אחד לא ישבר בפומישים, כשיסוב יתפוצץ, ועם מנוחותיו יתאחד ויתדבק וישוב כמו שהיה, ואיך לא יושגו חלקיו מתפוצצים, והשיבו על זה ההקדמה השנים עשרה בעצמה, והוא, שלא תתכונן השנת החושים אבל עד השכל. ולא תחשוב שזה אשר זכרתי לך הוא יותר מנוה מכל מה שיתחייב מאלו השלש הקדמות, אבל אשר יתחייב מהאמת מציאות הרקות יותר מופלא ויותר מנוה, ואין זה אשר זכרתי לך מענין התנועה יותר מנוה P מהיות האלכסון המרובע שזה לצלעו לפי זה הדעת, עד שאמרו קצתם כי המרובע דבר בלתי נמצא. סוף דבר כי לפי ההקדמה הראשונה יבטלו כל ⁷ מופתי ההנדה ⁸ ויחלק הענין בהם אל שני

אפשר

התנועה לפי דבריהם הוא שיעקם עטם הפדני מן הכנר ההולך וילך אל עטם פדני מן הדקר, המשל זה הכנר ההולך הוא מורכב משני עצמים. העטם הנאשן הולך אל עטם א' מחלקי הדקר, והעטם השני א"כ אל עטם חזר מהדקר, כי א"כ שילג המתנועע אלא מעטם אחד אל עטם אחר לא שילג לדג יתר, כי אלו העצמים הם שנים ומשועשעם זה: ק מהיות האלכסון המרובע שזה ללגלו, ר"ל אלו המדברים הולכנו לומר שקוטר המרובע יהיה שזה ללגלו המרובע, וזה כי כאשר נהנו י"ו עצמים מסודרים זה סמוך לזה יהיה בכל ללגלו ארבע עצמים, כל ארבע נמלא שיהיה האלכסון ארבע עצמים לבד והללע ארבע עצמים ג"כ היה מחוייב שיהיה האלכסון מרובע שזה ללגלו לפי דבריהם עד שאמר חזקוני זה הענין שהמרובע אינו נמלא: ר מופתי ההגדה, ר"ל שש יבארו בתופת האפשרות החלק העגולה לחלקים שנים ואם יהיה העגולה ממספר נפרד עצמים פדניים לא היה מחלקי שיחלק החלק הכללי מחלק או שלא יהיה אפשר החלק העגולה להיות: ויחלק הענין כהם אל כפי חלקים, ר"ל הניסול שיהיה נמשך מן ההקדמה הראשונה היה נחלק לשני חלקים:

שם מוב

כי אם העצמים הפדניים א"כ שיהיה האחד מהיר מחזרו כי אם יהיה מהיר יתנועע בזמן והזמן הוא מחלקל אס כן הכלתי מחלקל יתנועע בזמן מחלקל וא"כ יהיה הכלתי מחלקל מחלקל, ולא די זה אלא שכתבו הקושט שאמר שאין תנועה ממחרת מתנועה, ולמה שהכתיבו הוזה אחרו שזה מה שגדלש שיש תנועה ממחרת מתנועה אין עלתו היות התנועה ממחרת יותר אלא העלה יהיה שזאת התנועה נקראת מאוחרת ויכנסו בה מנוחות יותר וזאת הנקראת ממחרת נכנסו בה מנוחות יותר מעט, וכאשר הוקשה להם כחן שסובלך בקשת חוק אחרו כי זה נכנסו בתוך תנועותיו מנוחות וזה שתחשבוהו מתנועע תנועה מדובכת הוא מחטא החושים כי החושים יבצר מהם הרבה ממושגיהם אף שיהיה הוזה שלם ונראה בקשת חוק אחרו כי זה נכנסו בתוך תנועותיו כמה יש זה מהפוך טבע המציאות, ועוד תשוב תראה תועבות גדולות מזה, כשנאמר להם הראיתם כשיתנועע הרכב סבוב שלם כלא החלק אשר במקיפו הלך דרך העגולה הגדולה בזמן ההוא בעצמו אשר הלך אלו החלק אשר הוא קרוב לנקודת מרכזו העגולה הקטנה א"כ תנועת המקיף יותר ממחרת מתנועת העגולה הפנימית, וא"כ להם לומר שזה החלק נכנס בתוך תנועותיו מנוחות יותר להיות הכנר שזה כי יתפוצצו חלקיו עם הסבוב ויהיו המתנועות אשר נכנסו בתנועת חלקו אשר יותר רחוק. ונאמר להם איך נראה הרכב גשם אחד לא ישבר בפומישים וכשיסוב יתפוצץ ועם מנוחותיו יתאחד וישוב כמו שהיה, ואיך לא יושגו חלקיו מתפוצצים. והשיבו על זה ההקדמה השנים עשרה בעצמה, והוא, שלא תתכונן השנת החושים אבל עד השכל. ולא תחשוב שזה אשר זכרתי לך מענין התנועה יותר מנוה P מהיות האלכסון המרובע שזה לצלעו לפי זה הדעת, עד שאמרו קצתם כי המרובע דבר בלתי נמצא. סוף דבר כי לפי ההקדמה הראשונה יבטלו כל ⁷ מופתי ההנדה ⁸ ויחלק הענין בהם אל שני

קישור

מאחרת ואין בבאן סמבל התנועה מתחלק, מהאחר, כי התנועה האחת היתה הוזה מתנועה אחת לא המוקבלים כאלו האמר כי תנועת המתנועע באויר היתה יותר הוזה מתנועת אחרת המתנועע בעצמו כשרה מתנועע במים אמנם התנועה בריקית אין בו מקבל יותר סמבל והריקית מצד שהוא ריקות מתרמת א"כ הריבוי שלא יהיה בה תנועה ממחרת מתנועה, כי התנועות מתחלפות

חכלית במציאות יאמר בקרימה ואחר, הנה יאמר החלה על השיעור בשנית על התנועה ושלישית על הזמן שאמנם יבא בזה ספני מציאותו בתנועה ונאמר על התנועה שני מציאותו בשיעור ירצה בו החלק כהא לאין חכלית: (ח) ויתחייב שלא תהיה תנועה ממחרת מתנועה, פירוש אחר שיעצמים הפדניים שנים ומצד לא תהיה תנועה אחת מן ממחרת ומאחרת

שני חלקים, אם קצתם יהיה בטל לגמרי (ט) כסגולות ה' ההברלה וההשתתפות בקיום ובשמיים, (י) והיות קיום מדובקים* וקיום בלתי מדובקים*, וכל מה שכלל אותו מאמר העשירי מאקלודס, והדומה לזה, א' וקצתם יהיו מופתיהם בלתי מוחלטים, כאמרנו, נרצה שנחלוק קו בשני חצאים שווים, שאם היו מספר עצמיו בלתי זוגות (כ) לא יתכן חלוקו לפי הנחתם. ב' ודע כי לבני שאביר ספר התחבולות הנודע, יש בו יותר ממאה תחבולות כולם נעשו עליהם מופתים ויצאו לפועל, ואלו היה הרקות נמצא, לא תתכן מהם אפילו אחת, והיו במלים הרבה מסעשי הגרת המים, ובטעון על קיום אלו ההקדמות וכיוצא בהם יכלו הדימים, ואשוב לבאר עניני שאר הקדמותיהם הנזכרות: ההקדמה הרביעית, היא אמרם כי המקרים נמצאים והם ענינים נוספים על ענין העצם, ולא ימלט נשם מן הנשמים מאחד מהם. וזאת ההקדמה אלו הספיק להם בה זה השיעור היתה הקדמה אמיתית מבוארת גלויה אין ספק בה, אלא שהם אמרו א' כי כל עצם אם לא יהיה בו מקרה החיים, (ג) אי אפשר מבולתי היות לו מקרה המות, כי כל שני הפכים לא ימלט המקבל מאחד משניהם. אמרו ד' וכן יהיו לו מראה וטעם ותנועה או נח וקבוצ או פרוד, ואם היה בו מקרה החיים אי אפשר מבולתי סוגים אחרים מן המקרים, כחכמה והסכלות, או הרצון ה' או הפכו, או היכולת או הלאות, או ההשגה או אחד מהפניה, סוף דבר כל מה שימצא לחי, אי אפשר מבלעדיו או מאחד מהפכיו: ההקדמה

* לא מדובקים, והוא הנכון.

שם טוב

אפודי

הראשונה יטענו כל מופתיהם ההנכסם וכו', ויהיה ספר התחבולות הנודע שיש יותר ממאה תחבולות כלן נעשו עליהם מופתים ואלו לפועל והיה הריקות נמצא לא יתכן אחד מהם, והיו בטלים הרבה ממעשה הגרת המים א' אם תקח כלי סתום מכל ד' רק שיהיה למעלה פה גדול פתוח תמלכאו מים ויהיו נקבים רבים תמלכאו ותמלכאו הכלי מים ותשים אלכנעך עליו שלא יכנס אור כפייה העליון לא יגרו המים כלל מן הנקבים התחתונים וכשחשיר אלכנעך מנקב העליון מיד יגרו המים תמלכאו, והסבה בזה כי לא יתחייב לו הריקות כי יכנס בו האור והתמלכאו, ודע כי היות המים אלכנעך עליו שלא יכנס אור דבר נמנע ככלל שם סבה מכתחת ולכן אמרו תחמינו ז'ל כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תחמרו מים מים כי בכתחתו המים למעלה ח"א שיהיו מים ויהיו נחים אצל מיד ירדו, ככל למה שימצא מים למעלה כפייתו אחד ועיקר מליד כל האבן אשר בגנות והמים גם כן אצל למה שהיה הריקות נמנע והיות המים למעלה נמנע מלך ואפשר מלך ולכן ברח הכנע מהמלך הריקות ויהיו המים למעלה בלתי המלך שהמכרות שימצא הריקות או יעלו המים למעלה בקצת מהכלים הנקראים אגוז"ס עוג"ס בלעז למנע מזילות הריקות כי עליות המים למעלה כבר יהיה אפשר מכרתיה שיכריחנה

קו מדובר, הוא חיות קו לקוח במה אשר בו ימדדו שאר הקיום נלמד על דרך מל שבה יעצרו חיות קו שיהיה: ת ההכלל וההשתתפות, ר"ל קיום נכדלים מופתים, ור"ל כשילקחו שני קיום יהיה אחד מהם משוער מלך הקו המדובר שיצא בכיוון שימצא בו עשר אמות או יותר עשרים בכיוון זה יקרא קו מדובר, וכשהקו האחר הוא מדובר ג"כ אז יקראו שני הקיום האלו המדברים קיום משותפים, כשהיה בה' מדובר והאחר בלתי מדובר אז יקראו אלו הקיום קיום נכדלים, ואלו הענינים הם ענינים מופתים ואלו ההקדמה כי לשלם ח"א שישבו קו בלתי מדובר קו מדובר, והטעם מלך החלק הקו בלתי חלית, והטעם זה כי זה ילדך הספור: א וקצתם יהיו מופתיהם, ר"ל המלך השני מהכנעל שימנע מוחל ההקדמה וכו': ב ודע כי לבני שאביר, עכשיו בא לבטל ההקדמה השנית ממלכות הריקות, ואומר כי לבני המקום ההוא יש ספר אחד אשר בו תחבולות נכחו למשך המיטכאו מעניני כלי המלכאו וענינים דומים אשר הם ענינים אמתיים ואלו היה הריקות לא היה הענין ההוא אפשר: ג כי כל עצם אם לא יהיה לו, ר"ל כל עצם פרדי לא יעל מהיות בו מקרה החיים או מקרה המות: ד וכן יהיו לו, ר"ל וכן יהיה לשם הפרדי וכו': ה או מאחד מהפכיו, ר"ל כמו הליאות והסכלות

לעלות ואמנם הריקות הוא נמנע מכל ד' והטעם ההקדמה הרביעית אמרם כי המקרים הנמצאים והם ענינים נוספים על ענין העצם ולא ימלט נשם מהנשמים מאחד מהם, וזאת ההקדמה אילו לא יחמרו בה יותר היתה הקדמה מבוארת אמיתית גלויה אלא שהם הוסיפו ואמרו כי כל עצם לא יחיה לו מקרה החיים ח"א מבולתי היות לו מקרה המות, כי דמו נשם הפכים לחיות ושלילה, כי אין שום דבר שלא יתוארו בחיות או בשלילה כי הם חלקי האמת והשקר בכל דבר כמו שנתבאר בכנינו, אבל אמרו שאל האבן לא יתואר בבחיים שיחייב שגאמר שהוא מת כי כל שני הפכים לא ימלט מקבל מאחד מהם כאלו הוא חיות ושלילה. ואמרו וכן יהיו לו, ר"ל בעצם הכרדי מראה וטעם ותנועה או נח או פרוד או קבוצ, ואם היה בו מקרה החיים ח"א מבלי סוגים אחרים מן המקרים כחכמה או הסכלות או הרצון או הפכו או היכולת או הלאות או אחד מהפכיהם, סוף דבר כל מה ששמלל

קרישקש

מהחלפות מעד חלוק טבעי הנחתקים ומעד חלוק טבעי המקומות: (ט) כסגולת ההברלה וההשתתפות בקיום ובשמיים. פירוש שכן אמר ישעיה קו אחד ורומנו לו והשגח שינצל לצאת מתקו וכן הגשם שהוא בדבשה לשטח לא יותר גדול ויותר פחות, וכן נמצא קיום משותפים בבח והוא ששתששים חצאים מהם ויצאים בשויו ובהם הם משותפים לו: (י) והיות קיום מדובקים. פירוש קו מדובר הוא כשישעיר האורך ההוא בשויו כאלו האמר שיש קו ארכו ורת ויש אורך שהוא בעל מאה ורמות שזה הקו

ישעיה בשויו לא פחות ולא יותר וכן שאינו מדובר הוא שלא ישעיר האורך בשויו: (כ) לא יתכן חלוקו לפי הנחתם, פ"א אם בקו דרך משל יש בו חמישים ואחד חלק מהענינים הפרדיים איך נוכל לחלוקו לחציו אחר שיש חלק יותר על הזוגות והוא שאינו מתחלק: (ג) הריבועית, אי אפשר לו מבולתי היות לו מקרה אחר המות. הרצון בזה שיהיה השבו המות העדר החיים במקרה כן המקרים. כאלו האמר ההוא והקור שיש להם מציאות עומדים בנושא וכן יהיה לו מראה וטעם ותנועה או נח וקבוצ או פירוד

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

ההקדמה החמישית, היא אמרם¹ שהעצם הפרדי תשלם עמידת מציאותו במקרים ההם ולא ימלט מהם. ובאור זאת ההקדמה וענינה שהם יאמרו שאלו העצמים הפרדים אשר יבראם השם, כל עצם פרדי מהם בעל כפרים לא ימלט מהם, כמראה והרירה והתנועה או הנות, אלא הכמות, כי כל עצם מהם אינו בעל כמות, כי הכמות אצלם לא יקראוהו מקרה² ולא ישיבילו ענין המקרה בו. ולפי זאת ההקדמה יראו כי כל מקרים שימצאו בגשם מן הנשמים לא יאמר שמקרה מהם מיוחד בכלל הגשם ההוא, אבל המקרה ההוא אצלם נמצא בכל עצם פרדי מן העצמים אשר יחובר מהם הגשם ההוא, והמשל בו, זאת ההתיכה מן השלג אין הלובן נמצא בכלל כולו לכד, אבל כל עצם ועצם מעצמי זה השלג הוא לכן, ולכן נמצא הלובן במקובין מהם, וכן אמרו בגשם המתנועע,³ כי כל עצם פרדי מעצמיו הוא המתנועע ולזה יתנועע כלו, וכן החיים מצואים אצלם בכל חלק והלק מעצמי הגוף החי, וכן החוש כל עצם פרדי שככלל ההוא המרגיש הוא מרגיש אצלם, כי החיים והחוש וההשכל וההכמה אצלם מקרים כשהרות והלובן כמו שנבאר מדעותם.⁴ אמנם הנפש הם בה חולקים, ההזק שבדבריהם שהיא מקרה נמצא בגשם אחר פרדי מכלל העצמים אשר הורכב מהם האדם על דרך משל, ונקרא הכלל בעל נפש מפני היות העצם הפרדי ההוא בו, ומהם מי שאמר, שהנפש מורכבת מעצמים דקים, והעצמים ההם הם בלי ספק בעלי כקרה (מ) אחד התיחדו בו והיו נפש, ואמרו שהעצמים ההם מעורבים לעצמי הגוף (נ) הנה לא ימלטו מהיות ענין הנפש מקרה אחד.⁵ אמנם השכל ראיתם שהסכימו שהוא מקרה בעצם פרדי מן הכלל המשיביל,⁶ ובמדע אצלם כלבול אם הוא מקרה נמצא בכל עצם ועצם מעצמי הכלל היודע או בעצם אחר לכד, ויתחייבו⁷ משני הדברים דברים מנוגים, וכאשר הוקשה אליהם בהיותו מצואים המתכות והאבנים רובם בעלי חיים מראה חזק ובשוישחקו יסוד המראה ההוא, שאנחנו כשנשחק הפיטרה הירוקה ביותר הוא שאנו קורים אותו ביטריאול⁸ בלעז תשוב

אפדי

שם טוב

וזלזלם: 1. שהעצם הפרדי תשלם עמידת מציאותו במקרים, ר"ל שגולה המקרה יהיה נעדר העדר גמור לאין העצם הפרדי, וזאת ההקדמה היא שלמות ובאור להקדמה ד': 2. ולא ישיבילו ענין המקרה, ר"ל זה צריך להם מזד היחס שזין המקרה במהצבר אלף מזה הפרדי וכבר קדם בהקדמה ראשונה כי הכמות נמצא במהצבר לא מזה הפרדי: 3. כל עצם פרדי מעצמיו הוא המתנועע, ר"ל שהעצם עצמו קודם היות גשם היה מתנועע לפיכך היה הגשם המורכב מהם שמתנועע, ומהם ר"ל החוש המרגיש, והשכל ר"ל הנפש החיות, והחוש וההשכל וההכמה ר"ל החיים השכל הסיולאני קודם שביטלו דבר, וההכמה היא השכל הנקרא: 4. אמנם הגשם הם בה חולקים, ר"ל מודים כלם שהיו מקרה אבל חולקים אם הוא בעצם אחת או בכל עצמות הגוף או במשך ידוע כארבעה וחמשה: 5. מעצמים דקים, ר"ל שהם זרים ופשוטים: 6. יא אמנם השכל, ר"ל השכל הסיולאני: 7. ובמדע אלס, ר"ל המדע הוא ההכמה שזכר ור"ל השכל הנקרא: 8. ל משני הדברים, ר"ל אם הוא

אחרו בגשם המתנועע כי כל עצם פרדי מעצמיו הוא המתנועע ולזה יתנועע הכל וכו', וכן החיים והחוש וההשכל וההכמה אלס מקרים כשהרות והלובן כמו שנבאר: אמנם הגשם הם חולקים בה החזק שבדבריהם הוא שהיו מקרה נמצא בגשם פרדי אחד מכלל העצמים אשר הורכב מהם נפש אבל גשם אחד פרדי הוא הגשם ונתחבר זה העצם הפרדי בכלל הגוף ונקרא הכלל בעל נפש מפני היות היות הגשם הפרדי ההוא בו: ומהם מי שיאמר שהגשם מורכבת מעצמים דקים והעצמים ההם בלי ספק בעלי מקרה ויתחברו כלם וישו נפש ואחרו שהעצמים ההם מעורבים לעצמי הגוף, הנה שתי הסברות יחשזו שהגשם מקרה: אמנם השכל ראיתם שהסכימו שהוא מקרה בעצם פרדי מן הכלל המשיביל. ובמדע אלס כלבול אם הוא מקרה נמצא בכל עצם ועצם מעצמי הכלל היודע או בעצם אחד לכד ויתחייבו לכל אחד משני הדברים דברים מנוגים: וכאשר הוקשה אליהם באחרים כי הלובן הוא נמצא בכל חלק מעצם פרדי ואינו נמצא בכלל, בהיותו מצואים המתכות ואבנים רובם כלל מעצמי מראה חזק, והרצון כי שם בעלי נפש וזקק ואח"כ תשוב אלן לכן ויהא ראיה כי זה המקרה יתחבר מזה הכלל

לא

קרקשקש

במקרה הראי: (נ) הנה לא ימלטו מהיות ענין הנפש מקרה אחד. פ' ולא ימלטו אלו המורכבים מהיותם שמים ענין הנפש מקרה אחד התיחדו בו עצמים דקים באותו המקרה ובו היו

פירור, פ' הנושא שהוא המקרה יהיה לו מקרה המראה ומקרה השעם או מקרה התנועה או הכמות או קביו או פירור: (מ) החמישית, אחד התיחדו בו. פירוש אותם העצמים התיחדו

תשוב אבק לבן, והוא ראייה שזה המקרה ישלם מציאותו בכלל לא בכל חלק ממנו, ויותר מבואר מזה כי החלקים כשיחתכו מן החי אינם חיים, והיא ראייה שזה הענין ישלם מציאותו בכלל לא בכל חלק ממנו, ואמרו בפירוק הקושיא ההוא, המקרה אין קיום לו, ואמנם יברא תמיד, כמו שאבאר מדעתם בהקדמה אשר אחר זאת:

ההקדמה הששית, הוא אמרם שהמקרה לא יעמד שני זמנים. ענין זאת ההקדמה, שהם חשבו שהשם יתעלה יברא העצם ויברא בו אי זה מקרה ^א שירצה יחד בבת אחת, ולא יתואר הבורא ית' ביכולת ^ב על ברא עצם מבחתי מקרה כי זה נמנע, ^ג ואמחת המקרה וענינו שלא ישאר ולא יתקיים שני זמנים, ר"ל שתי עתות, ושיבאר המקרה ההוא יאבד ולא ישאר, ויברא השם מקרה אחר ממנו ויאבד גם כן האחר ההוא, ויברא שלישי ממנו, כן תמיד כל אשר ירצה ה' להעמיד מין המקרה ההוא, וכשירצה ה' שיבאר מין מקרה אחר בעצם ההוא יברא, ואם ימנע מן הבריאה ולא יברא מקרה יעדר העצם ההוא, וזה דעת קצתם והם הרוב, ^ד וזה הוא בריאת המקרים אשר יאמרו אותה. אמנם קצתם מן המסתוללה יאמרו כי קצת המקרים ישארו ^ה מדה אחת וקצתם לא ישארו שני זמנים, ואין להם כזה סדר ישובון אליו, ^ו עד שיאמרו מין המקרה הפלוני ישאר, ומין המקרה הפלוני לא ישאר, ^ז ואשר הביאם לזה הדעת הוא שלא יאמר שיש טבע נמצא כלל, ושזה הנשם נזר טבעו שיישגהו מן המקרים כך וכך, אבל רוצים לומר שהשם יתעלה ברא אלו המקרים עתה בלתי אמצעות טבע ומבחתי דבר אחר, וכשיאמר זה יתחייב אצלם כהכרח שלא ישאר זה המקרה, שאתה אם תאמר יעמד מדה ואחר כן יעדר ^ח יתחייב השאלה אי זה דבר העדירו, אם תאמר שהשם העדירו כשירצה, זה לא יתכן לפי דעתם, ^ט כי הפועל לא יעשה ההעדר, כי ההעדר אינו מחוסר פועל, אבל כשיעמד הפועל מן הפעולה

שם מוב

לא בכל חלק ממנו, ויותר מבואר מזה כי החלקים כשיחתכו מן החי אינם חיים והיא ראייה שזה הענין יתכן בכלל לא בכל חלק ממנו, ויותר מבואר מזה כי החלקים וכו', ואמרו בפירוק הקושיא ההוא שזה המקרה אין לו קיום, אבל הש"י בורא תמיד מקרים בכל אחד מעלמיו הפרדיים, וכנה כפוצלר בהקדמה הששית מכו הכוונה דזה: **ההקדמה הששית** אמרם שהמקרה לא יעמוד שני זמנים, ענין זאת ההקדמה שהם חשבו שהשם יתעלה יברא העצם ויברא בו אי זה מקרה ^א שירצה יחד בבת אחת, ולא יתואר הבורא ית' ביכולת ^ב על ברא עצם מבחתי מקרה כי זה נמנע, ^ג ואמחת המקרה וענינו שלא ישאר ולא יתקיים שני זמנים, ר"ל שתי עתות, וכשנברא המקרה ההוא יאבד ולא ישאר ויברא מקרה אחר ממנו ויאבד גם כן האחר ההוא, ויברא שלישי ממנו, כן תמיד כל אשר ירצה ה' להעמיד מין המקרה ההוא, וכשירצה ה' שיבאר מין מקרה אחר בעצם ההוא יברא, ואם ימנע מן הבריאה ולא יברא מקרה יעדר העצם ההוא, וזה דעת קצתם והם הרוב, ^ד וזה הוא בריאת המקרים אשר יאמרו אותה. אמנם קצתם מן המסתוללה יאמרו כי קצת המקרים ישארו ^ה מדה אחת וקצתם לא ישארו שני זמנים, ואין להם כזה סדר ישובון אליו, ^ו עד שיאמרו מין המקרה הפלוני ישאר, ומין המקרה הפלוני לא ישאר, ^ז ואשר הביאם לזה הדעת הוא שלא יאמר שיש טבע נמצא כלל, ושזה הנשם נזר טבעו שיישגהו מן המקרים כך וכך, אבל רוצים לומר שהשם יתעלה ברא אלו המקרים עתה בלתי אמצעות טבע ומבחתי דבר אחר, וכשיאמר זה יתחייב אצלם כהכרח שלא ישאר זה המקרה, שאתה אם תאמר יעמד מדה ואחר כן יעדר ^ח יתחייב השאלה אי זה דבר העדירו, אם תאמר שהשם העדירו כשירצה, זה לא יתכן לפי דעתם, ^ט כי הפועל לא יעשה ההעדר, כי ההעדר אינו מחוסר פועל, אבל כשיעמד הפועל מן הפעולה

אמרו

בכל עת ועת או שיכיה בעצם ה' לבר: ^א מ שירצה יחד בבת אחת. ר"ל שיברא בעתה אחד העצם הפרדי ומקרי או מקרה: ^ב נ על ברא עצם וכו'. ר"ל שאי אפשר שיברא העצם הפרדי וזולתי המקרה: ^ג נ ואמחת המקרה וענינו. ר"ל שנברא המקרה ואמחתו לפי ה' הוא שלא ישאר שני זמנים: ^ד ענינו כביאת המקרים, ר"ל כל זה אמרו המדברים מתחלת זאת ההקדמה ועד הנה: ^ה מדה אחת. ר"ל זמן מה: ^ו עד שיאמרו מין המקרה הפלוני וכו'. ר"ל כל כך הם מבולבלים ואין להם דרך ישובון אליו שלא יוכלו לומר שהמקרה הפלוני ישאר זמן מה ומקרה פלוני לא ישאר שני זמנים, המשל בזה שלא יוכלו לומר שהמקרה הפלוני על דרך משל ישאר שני זמנים ומקרה השחרות לא ישאר שני זמנים, וזה יגיע להם מזה בלבול. פ"א שאין להם דרך כולל בעניני המקרים עד שאמרו הם שהמקרה הפלוני ישאר על דרך משל שני זמנים ומקרה השחרות לא ישאר שני זמנים וכן הענין אינו שומר סדר למה נתיחד מקרה הפלוני שישאר שני זמנים ולמה נתיחד מקרה השחרות שלא ישאר: ^ז ק ואשר הביאם לזה הדעת. ר"ל ואשר הביאם לזאת ההקדמה והוא אמרם שהמקרה לא יעמוד שני זמנים ושה"י יברא המקרים תמיד בכל עתה ועתה: ^ח ר תחייב השאלה איזה דבר העדירו. ר"ל כשהם מתייחסים שהמקרה לא יעמוד שני זמנים או לא יעול בו לשון העדר אחר שלא נמצא בזמן כי בעתה אחד נמצא ונפשה אחר נעדר ואם כן לא מדרוש השאלה אי זה דבר העדירו אבל אם יתמו שישאר שני זמנים תפול השאלה אי זה דבר העדירו: ^ט ש כי הפועל לא יעשה ההעדר. ר"ל ואם תאמר והלא אמרו

ישאר זמנים מציאותו קיים והעצם מציאותו קיים ואיך יהיה הנגדר תנאי מציאותו הקיים ואיך יהיה סבה הנגדר למה שהוא נאמר בלשון זה כלו כוונה: וקצת מהמדברים יאמרו כי קצת מהמקרים ישארו מדה אחת וקצתם לא ישארו שני זמנים ואין להם כזה סדר עד שיפרשו ויאמרו לנו אי זה מהמקרים ישארו ואי זה מהמקרים לא ישארו, ואמר הרב כי הביאם למדברים לומר זה הדעת החזונית כדי שלא יחשוב חושב שיש טבע נמצא בדברים כי לא כהא הוא אשר חממה ולא החים אשר יקרו וזהו הנשם נזר טבעו שיישגהו מן המקרים כך וכך, אבל ר"ל שהש"י ברא אלו המקרים עתה בלי אמצעות טבעי עתה יתכן כן המקרים והצורות ולא בין הצורות והכמות והחממה וכשיאמר זה יתחייב אצלם כהכרח שלא ישאר זה המקרה, שאתה אם תאמר יעמוד מדה אחת המקרה ותחייב יעדר ותחייב השאלה אי זה דבר העדירו, ופ"א שהשם הכסידו כסידה, זה לא יתאמת לפי דעתם כי הפועל לא יעשה העדר, ופ"א שלא

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

הפעולה, יהיה העדר הפעולה ההיא, ה' (ס) וזה אמתי על צד אחד, ומפני זה הביא אותם רצונם שלא יהיה שם טבע מחייב מציאות דבר או העדרו, שאמרו בבריאת המקרים זה אחר זה, וכשירצה השם לפי דעת קצתם שיעדר העצם לא יברא בו מקרה ויעדר, אמנם קצתם אמרו כי כשירצה השם להפסיד העולם יברא ^א מקרה הכליון לא בנושא, ויהיה הכליון ההוא כנגד מציאות העולם, ולפי זאת ההקדמה אמרו שזה הבגד אשר צבעונוהו אדום במחשבתנו, אין אנהנו הצובעים כלל, אבל השם חדש המראה ההוא בבגד בהתחברו לצבע האדום אשר נחשוב אנהנו שהצבע ההוא נכנס בבגד, ואמרו שאין הענין כן, ולא זו בלבד אמרו, אבל אמרו גם כן, שהנהני השם יתעלה המנהג שלא יתחדש זה המראה השחור על דרך משל, אלא בהתחבר הבגד ההוא האיסימי, ולא ישאר זה השחרות אשר בראו השם בהתחבר המשתחרר אל השחרות, אבל יאבד לשעתו ויברא שחרות אחר. וכבר הנהיג השם גם כן מנהג שלא יברא אחר מור זה השחרות אדמימות או ירקות אבל שחרות כמורו, והייכו לפי זאת ההנהגה, שאלו הדברים אשר נדעם עתה אינם ידיעותינו אשר ידענום אתמול, אבל נעדרו המדעים ההם, ונבראו מדעים אחרים כמותם, אמרו כן הוא, כי המדע-מקרה והנפש ג"כ יחייב מי שיאמינה מקרה שיבראו לכל בעלי נפש טאה אלף נפש על דרך משל בכל רגע, כי הזמן אצלם כמו שידעת מחובר מעתות לא יחלקו. ולפי זאת ההקדמה אמרו שהאדם כשיגיע הקולמוס לא האדם הנינוע, כי זה הנענוע אשר התחדש בקולמוס הוא מקרה בראו השם בקולמוס, וכן תנועת היד המניע לקולמוס במחשבתנו, מקרה בראו ביד המניעה ואמנם הנהיג השם המנהיג הזה כשתחבר תנועת היד לתנועת הקולמוס, לא

אפודי

בהקדמה השביעית עדין הקניות דין העדרים וכמו שיערך הקנין לפועל כן יספיק ההעדר לפועל. חיצן הכפסי שזה נאמר לפי דעת קצתם שהאמינו שהפועל לא יעשה ההעדר וכמו שיצא דעתם בסמוך באלמו, וכשיצא השם לפי קצתם שיעדיד השם לא יברא בו המקרה ויעדיד וזו הכת חולקת על ההקדמה השביעית כמו שהמלאכה המעמול"לה שחלקו בה, וכמו שהביא הרב בהקדמה השביעית. ויש מהלכים שזה אינו חולק עם ההקדמה השביעית לפי שההקדמה השביעית אומרת שמה שהפילוסופים קוראים אותו העדר כמו המוח על דרך משל הם קוראים אותו קנין והמוח יספיק לפועל כי הוא קנין לפי דעתם אמנם החיים לפי דעתם שאינו מוח הוא ההעדר שאמרו המדברים שאינו צריך פועל וא"כ אינו קשה עם ההקדמה השביעית: ת זוהא אחתי על דא אחד. אמר הרב שמה שאמרו שהעדר אין לו פועל הוא אמת בלתי העדר שהפילוסופים קוראים אותו העדר וכו' והוא המוח אבל מה שאמרו המדברים שהעדר החיים הוא זולת המוח זה אינו אחתי. פ"א מה שאמרו המדברים שהעדר אין לו פועל הוא אחתי מלד שאין לו פועל בעלם אבל יש לו פועל במקרה כמו מי שהסיר העמוד מן הבית שהוא הורס את הבית במקרה לא בעלם. וזהו הנכון וכן יפרשו הרב בפרק ג' מחלק ג': א מקרה הכליון לא בטא. ר"ל שאנו היה בטא נושא הכליון לא יהיה נעדר לכן

שם טוב

ישארו צי' ומניס לא אז ופול בו לשון העדר אחר שלא נחלא צומן כי נעתה אחד נחלא ובעת אחד נעדר וא"כ לא תחדש השאלה אי זה דבר העדירו אבל לא יניחו שיטאר שני ומניס תפול השאלה אי זה דבר העדירו, וא"ת והלא המדברים אומרים שהעדר יטער לפועל כפי מה שגאמר בהקדמה השביעית, חיצן ו' כספי שזה נאמר לפי דעת קצתם שהאמינו שהפועל לא יעשה העדר כמו שיפרש אחר זה שירצה השם לפי קצתם שיעדר העצם לא יברא בו מקרה ויעדר, וזאת ההקדמה חולקת עם ההקדמה ה', ויש מהלכים שזה אינו חולק עם ההקדמה ה' לפי שההקדמה ה' אומרת שמה שהפילוסופים קוראים העדר כמו המוח ד"מ וס' קוראים אותו קנין כמו ההעדרים המוסרים ולכן יטערכו לפועל כי הוא כמו קנין לפי דעתם וההעדר שאמרו המדברים אינו צריך לפועל וא"כ אינו קשה, ומה שאמרו שהעדר אין לו פועל הוא אחתי מלד שאין לו פועל בעלם אבל יש לו פועל במקרה כמו שהסיר עמוד מן הבית שהוא הורס הבית במקרה לא בעלם: אמנם קצתם אמרו כשירצה השם יתעלה להפסיד העולם יברא מקרה הכליון לא בנושא, אמרו לא בטא פסיד אחרים כמותם, ואמרו כן הוא, כי הכליון בטא לא היה מתואר בעדר לכן הוצרך לומר לא בנושא, ולפי זאת ההקדמה יתחייב זה הכטול הגדול שזה הבגד אשר צבעונוהו אדום במחשבתנו אין אנהנו צובעים אותו כלל אבל השם יתעלה

חדש המראה ההוא בבגד בהתחברו לצבע האדום אשר נחשוב אנהנו שהצבע ההוא נכנס בבגד, ואמרו שאין הענין כן וכו' אבל הכיב השם זה המנהג שלא יחדש זה המראה השחור על דרך משל אלא בהתחבר הבגד לאידיאל ולא ישאר זה השחרות אשר בראו השם יתעלה בהתחבר המשתחרר לשחרות אבל יאבד לשעתו ויברא שחרות אחר והשם ית' רצ' לברא שחרות אחר שחרות ולא רצה לברא אחר זה השחרות אדמימות או ירקות אבל שחרות כמורו, ובעלו ג' לפי זאת ההנהגה שלא יהיה הכה ידיעה כי יתחייב לפי אלו שאלו הדברים אשר נדעם עתה אינם ידיעותינו אשר ידענום אתמול אבל נעדרו המדעים ההם ונבראו מדעים אחרים כמותם, אמרו כן הוא, כי המדע-מקרה והנפש ג"כ יחייב מי שיאמינה מקרה שיבראו לכל בעלי נפש טאה אלף נפש על דרך משל, ולפי זאת ההקדמה אמרו כי האדם כשיגיע הקולמוס לא האדם הנינוע כי זה הנענוע הוא מקרה בראו השם בקולמוס, וכן ידיעת תנועת היד המניעה לקולמוס במחשבתנו מקרה בראו ביד המניעה ואמנם הנהיג השם המנהיג הזה כשתחבר תנועת היד לתנועת הקולמוס, לא שיש ליד מעשה כלל ולא

כסה

קרישקש

לנפש: (ס) הששית, וזהו אמתי על צד אחד. פירוש כי יש צד שיתלה פועלת פועל בהעדר כמו שיאמר במי שהפסיד הראות שהוא

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

לא שיש ליד מעשה כלל ולא סבה בתנועת הקולמוס, כי אמרו (ע) שהמקרה לא יעבור נושא, ובהסבמה מהם אמרו שזה הכנר הלכן אשר הושם ביורת האיסימים הנצבע, לא האיסימים השחור, כי השחרות מקרה בנשם האיסימים לא יעבור לוולתו, ולא ימצא נשם שיש לו פעל כלל. ואמנם הפועל האחרון הוא השם והוא אשר חרש השחרות בנוף הכנר בהתחברו לאיסימים, כי בן הנהיג המנהג, וסוף דבר לא יאמר זה סבת זה, כך כלל דעת המונס, ^ב וקצתם אמר בסבה וננוהו. ואמנם פעולות האדם הם חולקים בהם, דעת רוכס והמונ האשעריה הוא, כי בהניע זה הקולמוס ברא השם ארבעה מקרים, אין מקרה בהם סבה לאחר, אבל הם מחוברים במציאות לא וולת זה, המקרה הראשון רצונו להניע הקולמוס, והמקרה השני יכולתו על תנועתו, והמקרה השלישי גוף התנועה האנושית, ר"ל תנועת היד, והמקרה הרביעי תנועת הקולמוס, שהם חשבו שהאדם כשירצה דבר ויעשהו במחשבתו כבר נברא לו הרצון, ונברא לו היכולת לעשות מה שירצה ונברא לו הפועל, ^ג שהוא לא נעשה ביכולת הנבראת בו ואין מעשה לה כפעל. ואמנם המעתזולה אמרו שהוא יעשה ביכולת הנבראת בו, וקצת האשעריה אמרו שיש ליכולת הנבראת בפועל קצת מעשה בפועל ויש לה בו התלות, אבל רוכס ננו זה הדעת, והרצון הזה הנברא לפי דעת כולם והיכולת הנבראת בו, וכן הפעל הנברא לפי דעת קצתם, כלם הם מקרים ^ד אין מעמד להם. אמנם הבורא יברא בזה הקולמוס נענוע אחר נענוע וכן תמיד כל עוד שהקולמוס יתנועע, וכשינוה לא ינוח עד שייברא בו נ"כ מנוחה, ולא יסור מברוא בו מנוחה אחר מנוחה כל עוד שהקולמוס נח. הנה אם כן בכל עת מן העתות ההם (רצונם לומר מן ^ה הזמנים הפרדיים) יברא הבורא מקרה בכל אישי הנמצאות ממלך ונלגל ווולתם, כן תמיד בכל רגע. ואמרו שזאת היא ההאמנה האמתית כשהשם פועל, ומי שלא יאמין שכן יעשה השם, הנה הכחיש היות השם פועל לפי דעתם, ובכחו אלה האמונות יאמר אצלי ואצל כל בן דעת, אם כהתל באנוש תהתלו בו, שזוהו גוף ההתול באמת: והתקדמה השביעית, היא האמינס שהעדרי הקנינים הם ענינים נמצאים בנוף נוספים על עצמו, והם מקרים נמצאים גם כן, והנה הם יבראו תמיד ^א כל אשר יאבד דבר יברא דבר. ובאור זה שהם לא יראו כי המנוחה היא העדר התנועה, ולא שהמות העדר החיים, ולא העוורון העדר הראות, ולא

שם טוב

אפורי

הנצק לומר לא ננושא. האיס"ס אנ"ל בלעז: ב וקצתם אמרו בסבה וננוהו. ר"ל וקצת מהמדברים אמרו שהאיסימים סבה לשאחחר הכנר ובאר מהמדברים גנובו כשאמר זה: ג שהוא לא נעשה ביכולת הנבראת בו. ר"ל לומר שהאדם כשיעשה הכתיבה לא יעשה מזד יכולת אלא מזד הפועל שנברא שיעשה הכתיבה בלמציאות האדם: ד אין מעמד להם. ר"ל שאינם עומדים שני עתות: ה הזמנים הפרדיים. ר"ל עתות שאינם נמשכות: ו וכל אשר יאבד דבר יברא דבר. ר"ל כאשר יאבד הלובן על דרך משל או השחרות יבא לובן אחר או שחרות אחר כי אין המקרה עומד שני זמנים. פ"א כאשר יבא המנוחה יברא התנועה וכן כאשר יאבד חכמה יברא

ליכולת הנבראת בפועל קצת מעשה ויש בו ההתלות ורוכ המדברים יגנו זה, והרצון היכולת הנבראת והפעולה הנבראת אצל קצתם כלם מקרים אין מעמד להם כי הברא ברא בזה הקולמוס נענוע אחר נענוע וכן תמיד כל אשר ייבד הקולמוס יתנועע וכשינוה לא ינוח עד שייברא בו נ"כ מנוחה אחר מנוחה כל זמן שהקולמוס נח. ככה בכל עת מן העתות מן הזמנים השם נורא בעצמים הפרדיים מקרה בכל אישי הנמצאות ממלך ונלגל ווולתם וכן תמיד בכל רגע, ואמרו שזאת האמונה האמתית כשהשם פועל ומי שלא יאמין שכן עשה השם יתעלה הכחיש היות השם פועל, והנה כשתנין כל מה שיאמר הרב בנחת ההקדמה הם סותרות המוחש והמושכל וזה דברים דיונים אצל כל בן דעת, ומה המלך האלפי בלמרו אם כהתל באנוש תהתלו בו שזוהו גוף התול באמת:

ההקדמה השביעית. הוא האמינס שהעדרי הקנינים הם הענינים הנמצאים בגוף כו, כבר ביארתי לך בפי' שער כי ההעדר ישולת על ההעדר המוחלט ועל ההעדר אשר מדרבו שימאל, ואם שהמדברים מאמינים שהעדריים אינם מפעולת פועל, וזה ההעדר המוחלט אצל ההעדר הקנין מאמינים שיתערך אל פועל, וזה שאמר בתחלת זאת ההקדמה שהמדברים מאמינים שהעדרי הקנינים הם הענינים הנמצאים בגוף, וזה מקרים נמצאים ב"כ, והנה אם הם מקרים והמקרה לא יעמוד ב' זמנים כפי מה שהתבאר בזה שער א"כ ההעדריים כשיאבד דבר יברא דבר, וכיאוור זה כי המדברים לא יראו כי המנוחה היא העדר התנועה ולא שהמות העדר החיים ולא העוורון העדר

קישקש

המקרים אשר נבראת ביד לא יעבור ממנה אל נושא אחר והוא הקולמוס

שהוא עוש' העוורון וכמו שנאמר במי שכבת נר בלילה שהוא דרש חז' שך: (ע) שהמקרה לא יעבור נושא. פ"א כי התנועה

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

ולא כל מה שדומה לזה מהעדרי הקנינים, אבל דין התנועה והמנוחה אצלם דין החום והקור, וכמו שהחום והקור שני מקרים נמצאים בשני הנושאים החום והקור, כן כל תנועה מקרה נכרא במתנועה, והמנוחה מקרה יבראהו השם בנה, ולא יעמד שני זמנים גם כן כמו שקדם בהקדמה אשר לפני זאת. הנה זה הנשם הנה אצלם כבר ברא השם המנוחה בכל חלק מחלקיו, וכל אשר תעדר מנוחה יברא מנוחה אחרת כל זמן שהדבר הנה נח, והוא הריקש בעצמו אצלם בהכמה ובסכלות, שהסכלות אצלם נמצא והוא מקרה, ולא יסור סכלות יאבד וסכלות יברא תמיד, כל עוד שיתמיד הסכל סכל בדבר אחד, והוא הריקש בעצמו כחיים אצלם בשניהם אצלם מקרים, והם יאמרו בביאור שחיים יאבדו וחיים יבראו כל ימי אשר החי חי, וכשירצה השם מותו, יברא בו מקרה המות אחר סור מקרה החיים, אשר לא יעמד שני זמנים. אמנם זה כולו הם אומרים אותו בביאור, ויתחייב בהכרח לפי זאת ההנחה שמקרה המות אשר יבראהו השם הוא גם כן יעדר לשעתו ויברא השם מות אחר, ¹ ולולא זה לא היה כתמיד המות, אבל כמו שיכרא חיים אחר חיים כן יברא מות אחר מות. ואני תמה עד מתי יברא השם מקרה המות במת, כל ימי ² אשר צורתו עומדת, או כל ימי ³ אשר עצם מעצמו עומדים, כי מקרה המות אשר יבראהו השם אמנם יבראהו לפי רצונם בכל עצם פרדי מן העצמים ההם, ואנחנו נמצא שני מתים להם אלפים מן השנים, והיא ראייה שהשם לא העדיר העצם ההוא, אם כן הוא בורא בו מקרה המות כל האלפים האלה כל אשר סר מות ברא מות, זה דעת המונס. וקצת המעתוזה אומרים, כי קצת העדרי הענינים הטבעיים אינם ענינים נמצאים, אבל יאמרו שהלאות העדר היכולת, והסכלות העדר החכמה, ולא ימשוך זה בכל העדר, ולא יאמר כי החשך העדר האור, ולא שהמנוחה העדר התנועה, אבל ישם מאלו ההעדריים קצתם נמצאים וקצתם העדר קנין, כפי המובן לו באמונתו, כמו שעשו בעמידת המקרים קצתם יעמוד זמן גדול וקצתם לא יעמוד שני עתות, כי כוונת הכל לחייב מציאות 'שישכים טבעו לדעתו ואמונתו:

ההקדמה השמינית, היא אמרם שאין נמצא אלא עצם ומקרה, ושהצורות הטבעיות ג"כ מקרים, ובאור זאת ההקדמה כי הנשמים כלם אצלם מחוברים מעצמים מתדמים, כמו שבארנו בהקדמה

אמר

שם מוב

הסכלות וכן בשאר הפנינים: ¹ ולולא זה לא היה מתמיד. ר"ל לולא היה בורא מות כל רגע ורגע לא היה מתמיד המות: ² ח אשר צורתו עומדת. ר"ל צורתו התקנית: ³ מ אשר עצם מעצמו עומדים. ר"ל או כל ימי אשר עצם פרדי אחד מעצמי המת יהיה קיים והוא ראייה שהשם יתנך לא העדיר, ר"ל אחר שאני רואה ששני המימות הם קיימים הוא מעולם שהעצמים ההם אינם נעדרים, ואם כן יש תמה היאך התמיד השם יתנך כל חלו האלפים מן השנים זה המות בזה העצם לדעתו ואמונתו: ⁴ י שישכים טבעו לדעתו ואמונתו. ר"ל שכוונת המדברים שימשוך המציאות לפי דעות ב"א ואמונתם, ויהיה כינוי לדעתו ואמונתו לדעת המין האנושי והם מדברים בעצם. ר"ל לדעתם ואמונתם, ר"ל שכוונתם הוא

ממאמרם כשהקיים יאבדו והקיים יבראו כל ימי אשר החי חי וכשירצה השם מותו יברא בו מקרה המות אחר סור מקרה החיים ויברא מות אחד מות ולולא זה לא היה מתמיד המות. ואמר הכר ואני תמה עד מתי יברא השם מקרה מות במת כל ימי אשר צורתו עומדת, ר"ל צורתו התקנית או כל ימי אשר עצם מעצמו הרצון בו העצם הפרדי אחד מעצמי יתמיד המות, והנה הם אומרים כי מקרה המות יתמיד כל זמן שהעצם הפרדי קיים, ואנחנו נמצא ששני המתים להם אלפים מהשנים ויהיה זה שהשם לא חבר העצם ההוא א"כ הוא בורא בו מקרה המות כל האלפים האלה, והנה העצם הפרדי קיים כל האלפים שנה ויבא מות אחד מות והוא קיים, ויהיה זה כאלו תאמר שהאדם חי וקיים וגשאר וברא עליו השם בכל עת המות וזה דבר מבורא בטעול והשקרות, כי אחר שהעצם קיים ולא ישתנה איך יתואר עליו מות אחר מות: וקצת המעתו"ל אומרים כי קצת העדריים הענינים הטבעיים אינם ענינים נמצאים אבל יאמרו שהלאות העדר היכולת והסכלות העדר החכמה ולא ימשוך זה בכל העדר ולא יאמר כי החשך העדר האור ולא שהמנוחה העדר התנועה אבל ישמו מאלו ההעדריים קצתם נמצאים וקצתם העדר קנין כפי המובן לו באמונתו כמו שיעשו בעמידת המקרים כי אחר קצתם יעמוד מדת זמן וקצתם לא יעמוד שני זמנים, ולא כהיום לזה שום דבר שכלי אלא כי סבת כל מדבר היה לחייב מציאות ודמה טבעו לדעתו באמונתו: והכן אמרו לדעתו ואמונתו, כי המדברים כוללים ג"כ באמונתו ודעתו והוא חשוד העולם כולל לשלש אומות:

ההקדמה השמינית היא אמרם שאין נמצא אלא עצם ומקרה שהצורות הטבעיות ג"כ מקרים, וביאור זאת ההקדמה כי הנשמים כלם אינם מחוברים מחמר וצורה כמו שאנחנו מושגים אלא נמצא בו הגשמים כלם מחוברים מעצמים

בהקדמה הראשונה. ואמנם התחלף קצתם מקצתם במקרים ולא דבר אחר, ויהיה החיות אצלם והאנושות וההרגשה והדבור כל אלה מקרים, כדמות השחרות והלובן והמרירות והמתקנות, ^ב עד שיהיה הפרש איש זה המין מאיש מין אחר, כהפרש איש מאיש ממין אחד, עד שנשם השמים וגם נשם המלאכים ואף נשם כסא הכבוד ^ג לפי מה שידומה, ונשם אי זו תולעת שתרצה מתולעי הארץ או אי זה צמח שתרצה, הכל עצם אחד, ואמנם התחלפו במקרים לא בזולת זה, ועצמי הכל הם העצמים הפרדים:

ההקדמה הרשיעית, היא אמנם כי המקרים ^ד לא ישאו קצתם את קצתם, ולא יאמר אצלם שזה המקרה נשוא על מקרה אחר ואחר על העצם, (ס) אבל המקרים כלם אמנם הם נשואים נשיאות ראשונית על העצם בשוה, ובורחם מזה מפני שהיה מתחייב שלא ימצא המקרה ההוא האחרון בעצם, אלא אחר קדימת המקרה הראשון, ^ה והם ימאנו זה (ז) בקצת המקרים ^ו וירצו שימצאו אפשרות מציאות קצת המקרים באי זה עצם שיחדן מכלתי שייחידהו מקרה אחד, לפי מה שיראו שהמקרים כלם הם אשר ייחדו. ^ז ומפנים אחרים נ"כ כי הנושא אשר ינשא עליו הנשוא, צריך שיהיה קיים תמיד מדת זמן אחד, ואם המקרה לא יעמד שני זמנים אצלם, ר"ל שתי עתות איך יוכל לפי היסוד הזה שינשא וזולתו:

וההקדמה העשירית, היא ^ח זאת ההעברה אשר תכונה, חדרו עמוד חכמת המדברים ושמע ענינה, הם יראו כי כל מה שהוא מדומה הוא עובר אצל השכל, ^ט כמו שישב בדור הארץ נגלל סובב וישוב הנגלל בדור הארץ, ואפשר היותו בבחינת השכל, P וכמו שיתנועע בדור האש לצד נקודת המרכז

שם מוב

מעצמים פרדים: ואמנם יתחלפו קצתם מקצתם, ר"ל המורכבים מקרים: ולא דבר אחר, והיה החיות אצלם והאנושות וההרגשה והדבור וכל אלו מקרים כדמות השחרות והלובן והמרירות והמתקנות עד שיהיה הכדל איש זה המין מאיש מין אחר הכדל איש לאיש שלא יכדלו אלא בעצין המקרים ולא יכדל האדם והסוס כדבר עצמי אלא בעצין מקרי כי הכדל איש מחזיו כמו ראובן משמעון הם נכדלים במקרים לא כדבר עצמי עד שהיו חושבים שגשם המלאכים וגשם השמים וגשם כסא הכבוד וגשם אי זה תולעת מתולעי הארץ או אי זה צמח הכל עץ אחד ואמנם יתחלפו במקרים לא בזולת זה ועצמי הכל הם עצמים הפרדים, וזהו סמיתר כל חכמה העצמית:

וההקדמה התשיעית היא אמנם שהמקרים לא ישאו קצתם את קצתם וכו', דע כי המקרים ינשאו על העצם מציאות ראשונה והם מקרים נשואים על הנשואים באחזיות מקרים אחרים, המכלל בזה כי החוס והקור והכמות נשואים על העצם נשיאות ראשון לא יקדימו קצתם את קצתם, והם מקרים ינשאו קצתם על קצתם כלובן שינשא על הגשם והשטח על הגשם והתנועה ינשא על התנועה והזמן על התנועה אחר שהתנועה היא שלמות המתנועה והזמן מספר התנועה, ואלה המדברים יחשבו כי כל המקרים ינשאו מציאות ראשון, והסבך כדברים שהמקרים נשואים קצתם את קצתם וזכרם מזה, מפני שהיה מתחייב שלא ימצא זה המקרה האחרון בעצם אלא אחר שקדם הראשון והם ימאנו זה, כי כוונתם לומר כי כל המקרים אפשר שימצאו באיזה נושא שיהיה ושאלו לדברים יחסיים בעצמיהם ייחדו כל נמצא ונמצא ואם היה שום מקרה ינשא על העצם באחזיות מקרה אחרים כי המקרים עצמיהם יחסיים זה הפך מאחרים כי אין לדבר מהדברים טבע, וגם מפני סבה אחרת ואחרים כי המקרים לא ינשאו קצתם את קצתם בעבור כי לפי דעת המדברים המקרים לא ינשאו קצתם את קצתם. וזאת ההקדמה היא מנוארת בטובל כמו שאמרנו אחר ולכן נעבור זה אחרו שהמקרים לא ינשאו קצתם את קצתם:

וההקדמה העשירית ההעברה אשר ייחדו, והוא עמוד חכמת המדברים ושמע ענינה, הם יראו כי כל מה שהוא מדומה הוא עובר אצל השכל, כי אפשר שישוב בדור הארץ נגלל סובב וישוב הנגלל בדור הארץ, וכמו שזה מדומה כך אפשר שיצטירו השכל ואם השכל יצמינהו אפשר שיהיה כן במציאות וכמו שיתנועע בדור האש אל צד נקודת המרכז ויטעונו בדור הארץ אל צד המקיף כי הכבד ירד למטה והקל יעלה למעלה אצל

אפשר

אפדי

שימך המציאות אחר דעתם ואמונתם: ב כ זה שיהיה הפרש וכו'. ר"ל לפי דעתם שזוהו הכדל שיש בין אדם אחד לאדם אחר כן בלאות הכדל בעצין ^א בין האדם והסוס, כי אין הכדל בין זה לזה אלא בעצמיהם מקרים: ^ב לפי מה שידומה. ר"ל לפי מה שהם חושבים אותו שיהיה נשם על הנגלים ינשא בו כדור ה': ^ג מ לא ישאו קצתם את קצתם. ר"ל וזהו הפך מה שהנימוס הפילוסופים האחרים כי הכמה הוא מלאך הארץ ואם שיהיה מקרים: ^ד ג והם ימאנו בקצת. ר"ל שאלו המדברים ימאנו מה שאמרנו שיהיו המקרים נשואין קצתם לקצתם, וזהו מה שאמרנו כדבר נקצת המקרים, כי בקצת האחד אפילו הפילוסופים מודים שאינם נשואים זו את זו, לפיכך אמר הכבד ימאנו בקצת המקרים: ^ה מ וירצו שימצאו אפשרות מציאות. ר"ל שאלו המדברים ימצאו שיהיה אפשר שימצאו המקרים בלי קצתם ולא יהיה אחד מהם תחילת כלל, וזה מחוייב להם שזה סובבים שהמקרים הם הולדות העצמיות העצמותיות והעצמי לא יבא באחזיות מקרה כלל: ^ו ע ומפנים אחרים. ר"ל מעצם אחר מוכרח להם לנבלי ישאו המקרים קצתם את קצתם כי הנשוא וכו'. ^ז פ זהו ההעברה. ר"ל זאת השפעה את קצתם כי הנשוא וכו'. ^ח ר"ל המכלל בזה שהם אשר ייחדו: ^ט צ כמו שישוב בדור וכו'. ק וכמו שיתנועע. ואלו אמרים שהוא אפשר שישוב בדור הארץ וכו'. ק וכמו שיתנועע. ר"ל והמכלל עוד בזה הענין שהוא אפשר שינועע האש לצד

קרקש

הקולמוס לכן צריך שיבא הנוגע בקולמוס (ב) התשיעית, אבל המקרים כלם. פירוש המתחילים זה מזה הם כלם נשואים על כל עצם פרדי בשוה ולא ישא מקרה אחר: (ג) בקצת

הקולמוס לכן צריך שיבא הנוגע בקולמוס (ב) התשיעית, אבל המקרים כלם. פירוש המתחילים זה מזה הם כלם נשואים על כל עצם פרדי בשוה ולא ישא מקרה אחר: (ג) בקצת

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

המרכז ויתנועע כדור הארץ לצד המקיף, ואין זה המקום יותר ראוי בזה הגשם מן המקום האחר לפי ההעברה השכלית, אמרו וכן כל דבר מן הנמצאות הנראות היות דבר מהם יותר גדול ממה שהוא או יותר קטן או בחלוף מה שהוא¹ נמצא עליו מתכונה ומקום, כמו שיהיה איש אדם כשיעור הדור הגדול בעל ראשים רבים יפרח באויר, או שימצא פיל כשיעור כנה וכנה כשיעור פיל, כל זה (ק) אמרו שהוא עובר אצל השכל, ועל זה הצד מן ההעברה ימשך העולם כולו, ואין זה דבר שיניחוחו מזה המין אמרו, ש כי הוא ראוי שיהיה כך ואפשר שיהיה כך, ואין היות הענין הפלוגי כך היותר ראוי מהיותו כך, מבדלי הבטת לשווי המציאות, למה שיניחוחו, אמרו כי זה הנמצא אשר לו צורות ידועות ושוערים מסוימים וענינים מחויבים, שלא ישתנו ולא יתחלפו, אמנם היותה כך הוא כפי המשך המנהג, כמו שמנהג המלך שלא יעבור בשוקי המדינה אלא רוכב ולא נאמנה מעולם אלא כן, ולא ימנע אצל השכל שילך רגלי במדינה, אבל זה אפשר בלי ספק ועובר אצל השכל היותו, כן אמרו שהיות הארץ מתנועעת לנקודת המרכז והאש למעלה, או היות האש מחממת והמים מקררים, הוא משיכת מנהג, ולא ימנע בשכל שיטתנה זה המנהג ויקרר האש ויתנועע אל התחתית והוא אש, כן יחמו המים ויתנועעו למעלה והם מים,² ועל זה נבנה הענין כולו, והם עם זה מסכימים שהתקבץ שני התפכים בנושא אחד ובעתה אחת שקר, ולא יתכן ולא יעבירו השכל, והם יאמרו ג"כ כי היות עתה אין מקרה³ שבו כלל, או מקרה לא בנושא כדברי קצתם, נמנע לא יעבירו השכל. וכן יאמרו שההפך העצם מקרה או ההפך המקרה עצם (ט) לא יתכן, ולא הכנס גשם בגשם יתכן, אבל יורו שאלו נמנעות מן השכל. (ת) אמנם היות⁴ כל מה שמנוהו מן הנמנעות בלתי מצוייר בשום פנים, והיות מה שיקראו

אמרו

המרכז: ד נמצא עליו מתכונה. ר"ל כל מה שנמצא לגשם המקרה האיות מתכונה אשר ישאל בהם בלישם איך הם משערים לשעור חלק האיות ההם בנבטלי האיות מבלי שתחבר לזרית: ש כי הוא ראוי שיהיה כך. ר"ל מה שנמצא שהסודות הסבביים לא יענו מנועם ראויו הוא שיהיה כך מלד המשך המקרה כמו שיבאר הרב זה למסד, אמנם מלד המשך השכלי אפשר הוא שיהיה אחד משני חלקי המשך בשום, וזהו שאמר הרב ואפשר שיהיה כך ואין היות הענין וכו': ת מבדלי הכנס לשוני. ר"ל שאלו המדברים אינם מבינים לעבד הנמצא המיועז והנמשך ממנו תמיד: א ועל זה נכסה הענין כולו. ר"ל על זה הכוונה הם בונים כל הקדמה: ב או מקרה לא בנושא וכו'. ר"ל שהם אומרים שהוא נמנע אצל השכל שיעמוד מקרה לא בנושא, כמו שאמר קצתם שכלשם ירצה הם להפציר העולם שיבאר מקרה שליון לא בנושא: ג ולא הכנס גשם בגשם. ר"ל שהם ישערו שהכנס גשם בגשם על השווי מבלי תוספת מחוץ שהוא נמנע: ד כל מה שמנוהו מן הנמנעות בלתי מצוייר. ר"ל מה שאמרו המדברים

המרכז והאש למעלה או היות האש מחממת והמים מקררים הוא משיכת מנהג על ד שאלו חיל עולם כמנהגו טוב, וכה מנהג אפשר שיטתנה ולא ימנע אצל השכל שיטתנה ואין ויתנועעו למעלה וסמ: ועל זה נבנה הענין כולו. ר"ל שענין ההעברה הוא זה וסמ זה מסכימים שיתקבץ ג' הפכים בנושא אחד ובעתה אחד שקר לא יתאמת ולא יעבור השכל, וכן אמרו ג"כ היות עצם אין מקרה בו כלל, והרצון שאף שיאמרו שהדברים הסבביים לא יונעו אלא כפי המנהג לא כפי החיוב הטבעי עכ"ל ואמרו שיש למנע טעם קיים אלא שיתחלקו ממנו כמה שהוא נמנע ובמה שהוא מחויב ובמה שהוא אפשר, והנה אומרים כלם כי המקרה ההפכים בנושא אחד ובעת אחד נמנע והיות העצם אין מקרה בו כלל ומקרה לא בנושא בזה לא יסכימו כלם שהוא נמנע אבל קצתם אומרים שהוא נמנע. וכן יאמרו שיהפך העצם מקרה הוא נמנע או ההפך המקרה עצם זה לא יתכן וז"ל ג"כ כניסם גשם בגשם ויורו שאלו הנמנעות מן השכל וכל מה שמנאווה מן המנעים

קישור

אחד לכדו בתחלה לא יתכן, שאלו יתכן היה היתכנה גדולה מאיזה דבר שיהיה ותתכנה תחתית דקות מאד ייכנסו כל בגרר יורדו ולא ישתנה כמרתו: (ת) אמנם היות כל מה שמנוהו מן הנמנעות בלתי מצוייר בשום פנים. פירוש שהפכה בהיות קצת הדברים נמנעים אצלם הוא מצד ההדברים ההם אינם עולים בפצור הדמיון ומה שעולה בפצור הדמיון הוא מאמר אמתי

שם מזה

אפשר שיהיה הדבר בזה, וזה אינו לפי בחינת הדמיון לבד אצל ג"כ אפשר שיהיה כפי בחינת השכל וימצא ג"כ במציאות וכן יתכן כי כל דבר מהנמצאות הנראות היות דבר אחד יותר גדול ממה שהוא או יותר קטן או בחלוף מה שהוא נמצא עליו עד שאפשר שיהיה אדם כשיעור הר גדול בעל ראשים רבים יפרח באויר או שיהיה הפיל כשיעור כנה וכנה כשיעור פיל כל זה אמרו שהוא עובר אצל השכל, ועל זה הצד מההעברה ימשך העולם כלו ואין זה דבר שיניחוחו מזה המין אמרו כי הוא ראוי שיהיה כך וכו' ואין היות הענין הפלוגי כך היותר ראוי מהיותו כך, מבדלי הבטת לשווי המציאות, למה שיניחוחו, אמרו כי זה הנמצא אשר לו צורות ידועות ושוערים מסוימים וענינים מחויבים, שלא ישתנו ולא יתחלפו, אמנם היותה כך הוא כפי המשך המנהג, כמו שמנהג המלך שלא יעבור בשוקי המדינה אלא רוכב ולא נאמנה מעולם אלא כן, ולא ימנע אצל השכל שילך רגלי במדינה, אבל זה אפשר בלי ספק ועובר אצל השכל היותו, כן אמרו שהיות הארץ מתנועעת לנקודת המרכז והאש למעלה, או היות האש מחממת והמים מקררים, הוא משיכת מנהג, ולא ימנע בשכל שיטתנה זה המנהג ויקרר האש ויתנועע אל התחתית והוא אש, כן יחמו המים ויתנועעו למעלה והם מים,² ועל זה נבנה הענין כולו, והם עם זה מסכימים שהתקבץ שני התפכים בנושא אחד ובעתה אחת שקר, ולא יתכן ולא יעבירו השכל, והם יאמרו ג"כ כי היות עתה אין מקרה³ שבו כלל, או מקרה לא בנושא כדברי קצתם, נמנע לא יעבירו השכל. וכן יאמרו שההפך העצם מקרה או ההפך המקרה עצם (ט) לא יתכן, ולא הכנס גשם בגשם יתכן, אבל יורו שאלו נמנעות מן השכל. (ת) אמנם היות⁴ כל מה שמנוהו מן הנמנעות בלתי מצוייר בשום פנים, והיות מה שיקראו

נמצא אחר: (ק) העשירות, עובר אצל השכל. פירוש שהוא אפשר אצל השכל: וכמו שיתנועע כדור האש. פירוש שישבנו שהאפשר: שיהיה השכל. פירוש האפשר אצל השכל: וזו היא דבר שיניחוחו. רוצה מן המדמה אצלם: (ט) ולא הכנס גשם בגשם יתכן. פ"י באולי תאמר שיכנס בגרר חרדל בתוך גרר אחר והיה עתה שני תגרגרים בבטות אשר היה כל

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

שקראוהו אפשר מצויר הוא מאמר אמתי, אלא שהפילוסופים אומרים שהוא אשר קראתם אותו נמנע, להיותו בלתי מדומה, ואשר קראתם אותו אפשר, להיותו מדומה, וזה היות האפשר אצלכם הוא האפשר בדמיון לא אצל השכל, ה' (ה) הנה אתם בואת ההקדמה תבחנו המחויב והאפשר והנמנע פעם בדמיון ולא בשכל, ופעם בתחלת (ז) הרעת המשותף, כמו שזכר אבונצ'ר בזכרו הענין אשר יקראוהו המדברים שכל. הנה כבר התבאר, כי המדומה אצלם הוא אפשר, יסכים עמו המציאות או לא יסכים לו, וכל מה שלא ידומה הוא הנמנע. וזאת ההקדמה לא תתאמת אלא בתשע ההקדמות אשר קדם זכרם, ובעבורה בלא ספק היה צריך להקדימם. ובאור זה כפי מה שאבאר לך ואנלה לך מתוכות אלו הענינים, על דרך מחלוקת נפלה בין המדבר והפילוסוף. (ג) אמר המדבר לפילוסוף למה מצאנו גשם הברזל הזה בתכלית הקושי והחזק והוא שחור, וגשם החמאה בתכלית הרכות והוא לבן, ענהו הפילוסוף כשאמר כי כל גשם טבעי יש לו שני מינים מן המקרים, מקרים ישיגוהו מצד החומר שלו, כמו שיבירא האדם ויחלה, ומקרים ישיגוהו מצד צורתו, כ' כתמיהון האדם וזקניו, וחמרי הגשמים המורכבים הרכבה אחרונות ולוקים מאד כפי הצורות המיוחדות לחמרים, עד שהיה עצם הברזל בחלוקה עצם החמאה, ונמשך אחריהם מן המקרים החלוקים מה שתראו, החזק בזה והרך בזה שהם מקרים נמשכים

אמר

שם טוב

הנמנעים לא יצויר בשום פנים ואשר קראוהו אפשר, יצויר, הוא מאמר אמתי, וזכרנו כי כי כמה שיהיה אפשר אפשר שיהיה חזק לשכל כן הוא מאמר אמתי אלא שאדם מולקם עם הפילוסופים לא חסך קראתם אותו נמנע מה שהוא בלתי מדומה וקראתם אפשר מה שהוא מדומה, והנה דברים רבים שלא יוכל הדמיון לציירם הם אפשריים ונמצאים חזק לשכל ותחייבים במציאות גשם נמצא אין רמז לציור ונצויר דבר נצל כי יצוירנו לא יצוירנו והשכל ישיגוהו, וכמה דברים נמצאים שהדמיון לא יוכל להצירם והשכל יאמנם והם נמצאים חזק לשכל וכמה דברים שהדמיון ישר ואין להם מציאות חזק לשכל כלל א"כ הכל מסכימן כי מה שא"ל אפשר שיוציר שיהיה כן ומה שהוא נמנע א"ל שיוציר שיהיה כן אלא שכל מחלוקת בין המדברים והפילוסופים, כי הם אומרים מה שהוא אפשר אלא הדמיון ומה שהוא בלתי אפשר אלא הדמיון, והפילוסופים מה שהוא אפשר או נמנע אלא השכל לא אלא הדמיון, הנה אתם בואת ההקדמה תבחנו המחויב והאפשר והנמנע פעם בדמיון לא בשכל ופעם בתחלת הרעת המשותף ופעם בדמיון לא בשכל, כמו שהמחשבות הראשונות אשר הם עניינים ישתקפו בו כל המין האנושי ופעם חסם בוחנים אותו מזד הדמיון לנד כמו שזכר אבונצ'ר, ר"ל שאבונצ'ר נלס זה כשזכר הענין אשר המדברים קוראין אותו שכל וזהו הדמיון על דרך האמת, ח יסכים עמו המציאות. ר"ל ימנע הענין לן במציאות או לא ימנע: כ' תתמיהון האדם וזקניו. ר"ל תמנע שיש אלם מזד מדר שמה מקרה נמשך מזד לזרתי שיש העצמות שהוא

ומה שזכר בלתי אפשר אלא הדמיון, והפילוסופים מה שהוא אפשר או נמנע אלא השכל לא אלא הדמיון, הנה אתם בואת ההקדמה תבחנו המחויב והאפשר והנמנע פעם בדמיון לא בשכל ופעם בתחלת הרעת המשותף ופעם בדמיון לא בשכל, כמו שהמחשבות הראשונות אשר הם עניינים ישתקפו בו כל המין האנושי ופעם חסם בוחנים אותו מזד הדמיון לנד כמו שזכר אבונצ'ר, ר"ל שאבונצ'ר נלס זה כשזכר הענין אשר המדברים קוראין אותו שכל וזהו הדמיון על דרך האמת, ח יסכים עמו המציאות. ר"ל ימנע הענין לן במציאות או לא ימנע: כ' תתמיהון האדם וזקניו. ר"ל תמנע שיש אלם מזד מדר שמה מקרה נמשך מזד לזרתי שיש העצמות שהוא

קרקש

בקצתם עד שיתהוה מהם מינים חלוקים ונבדלים זה מזה כמו מיני המחשבים ומיני הצמחים וכל אחד מאלו המינים הרכבה הרכבה אחרונה, כלומר שלא יתערב הברזל עם הזהב והכסף ערוב טבעי עד שנתהוה מהם עצם אחר מתורשף האסיר כל אחד מהם

אמתי אצלם שיעבור אצל השכל: (ה) הנה אתם בואת ההקדמה. מ' שאדם מניחם כי כל מדומה אפשר: (ז) הרעת המשותף. פ' ידוע בתחלת המחשבה: (ג) אמר המדבר לפילוסוף. וחמרי נמשכים המורכבים הרכבה אחרונות. מ' היסודות יתערבו קצתם

۱۲۳۴۵۶۷۸۹۱۰۱۱۱۲۱۳۱۴۱۵۱۶۱۷۱۸۱۹۲۰۲۱۲۲۲۳۲۴۲۵۲۶۲۷۲۸۲۹۳۰۳۱۳۲۳۳۳۴۳۵۳۶۳۷۳۸۳۹۴۰۴۱۴۲۴۳۴۴۴۵۴۶۴۷۴۸۴۹۵۰۵۱۵۲۵۳۵۴۵۵۵۶۵۷۵۸۵۹۶۰۶۱۶۲۶۳۶۴۶۵۶۶۶۷۶۸۶۹۷۰۷۱۷۲۷۳۷۴۷۵۷۶۷۷۷۸۷۹۸۰۸۱۸۲۸۳۸۴۸۵۸۶۸۷۸۸۸۹۹۰۹۱۹۲۹۳۹۴۹۵۹۶۹۷۹۸۹۹۱۰۰۰

אפודי

וכולון הם רודפים בהשקנות החמר הראשון : והנה המדרש סותר את התשובה בלשון הקדמות בהם אשר לו כפי מה שאמר, וזה שהתשובה היתה לפילוסוף בלחור שיש מקרים נמשכים לצורות לחיטות מקרים נמשכים למקרים החמרים והנה המתקיים שאין צורה נמצאת והחמר ב"כ אינו מחולק אלא יחידיו שיהיה שקר ואינו מה שאמרנו הפילוסופים אלא המדברים בניהו לו אולי צורה נמצאת בלל אצל הכל

הערה דע אמה האט מעיין וכו'. למע שיעור ההעברה הוא כלו כפי הדמיון והמבדרים קוראים הדמיון השכל, רצה הרב לכתוב כי אצל הדבר כן אצל השכל והדמיון הם תכבולות החלוק, כי קצת הדברים הם שיחמץ הדמיון יכיוו ומה שכוונת השכל יקיים הדמיון, וגם כי יתבאר כי פעולותיהם מתחלפים כי יש הכלל גדול בין הדמיון והשכל, ופירש הרב כי הדמיון זולת השכל חמה שהדמיון נמצא לכל בעלי חיים השלמים ואמנם השכל לא ימצא אלא באלם ואף שיש לו דמיון אינו אדם בעבור הדמיון ואין פועל הדמיון פועל השכל אצל כל הפכים בתכלית.

הורכבו מהם, ואם לא יובדלו במציאות, הרצון כזה שהמורכב מהחומר וצורה השכל הוא אשר ישמש הצורה מהחומר ויציד הצורה מופשטת והחומר מופשט, וכן על דרך משל המראה אשר לא ישיגהו החוש רק עם האורך והרוחב והקירוב והרחוק, והוא יפישש אותו מהחומר ויציד עצמות המראה בלי אורך ורוחב ורם

מהם בו צורתו: (ד) מן ההעברה בזאת ההקדמה, רוצה בו ההקדמה הנזכרת כי כל מיומנה אפשר: (ה) ושהאדם לא הובדל בדמיון. מ' לא הובדל משאר בעלי חיים בדמיון כי הם בעלי דמיון כמוהו: (ו) כי השכל יפרק המורכבות. רוצה בו שהוא יבדל בין הדברים המתאחים במציאות אל הדברים אשר

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

ויציירם באמתתם ובסבותם, ^י (י) וישג מן הדבר האחד ענינים רבים מאד, שבניהם הפרש אצל השכל, כהפרש שני אישים מבני אדם אצל הדמיון במציאות, ^ס (ח) ובשכל יבדל הענין הכללי מן הענין האישי, ולא יתאמת מופת מן המופתים אלא בכללי, ^{סא} ובשכל יודע (פ) הנשוא העצמי מן המקרי, ואין לדמיון פועל דבר מאלו הפעולות, שהדמיון לא ישיג אלא האישי המורכב בכללו, ^ע לפי מה ששיגהו החושים (י) או ירכיב הדברים המפורדים במציאות וירכיב קצתם על קצתם ^ס ויעשה מהכל נגש או כח מכחות הגשם, ^צ כמו שידמה המדמה איש אדם וראשו ראש סוס ולו כנפים וכיוצא בזה, וזה הוא הקרא הדיו והשקר, שלא ישיג לו נמצא כלל, ולא יוכל הדמיון בשום פנים להשיג הדבר הכללי להמקרא בהשגתו מן החמר, ואפילו הפשיט צורה אחת בתכלית ההפשט, ולכן ^פ אין בחינה בדמיון. ושמע מה שהועילונו ההכמות הלמודיות, ומה טוב גדול מה שלקחנו מהם מן ההקדמות. דע כי יש דברים כשיבחנום האדם בדמיונו לא יציירם כלל, אבל ימצא המנע דמיונם, כהמנע התקבץ שני הפכים, ואח"כ יתאמת במופת מציאות הדבר ההוא הנמנע לדמותו והוציאהו המציאות, וזה שאם תדמה כדור גדול אי זה שיעור שתרצה, ואפילו דמית אותו כשעור כדור גלגל המקיף, ואחר כן תדמה בו קוטר יעבור על נקודת מרכזו, ואח"כ תדמה שני אנשים עומדים על שתי קצוות הקוטר עד שיהיה הנחת רגליהם על ישרון הקוטר, וישוב הקוטר והרגלים בקו אחד ישר, לא ימלט מדיות הקוטר נכחי לאופק, או בלתי נכחי, ואם היה נכחי יפלו שניהם יחד, ואם היה בלתי נכחי יפול אחד מהם, והוא התחתון יעמוד האחד, כן ישיג הדמיון. וכבר התבאר במופת שהארץ כדורית, ושמה מיושבת על שתי קצוות הקוטר, וכל איש משלכני שתי קצוות, ראשו אל השמים ורגליו לצד רגלי האחד שהוא בראש הקוטר האחד, וא"א נפילת אחד מהם כלל ^{קא} ולא יצויר, מפני שאין אחד מהם למעלה ואחד למטה, אבל כל אחד מהם אחד למעלה ולמטה בהצטרף אל האחר. ^ר וכן התבאר במופת במאמר השני מספר התרומים יציאת

שם טוב

בתכלית הכל פעל השכל הוא משכיל המורכב ואף שבמציאות לא יתא' אחד מפשטיו ויכיל השכל שהוא מורכב ויכיר שהמקרים הם סבת הכל ויפשטם ויציירם באמתתם ובסבותם כי המקרים הם סבת הכל, ודמיון זה כי השכל ישיג כי הד' יסודות הם מורכבים מחמר וצורה אף שבמציאות לא יתא' החמר לבדו והצורה לבדה ישיג השכל כי סבת היסודות הם מחמר והצורה וזה א"א לדמיון להשיג ולכן ישיג מן הדבר האחד ענינים מחד גדלים וכהפרש שני אישים מבני אדם אצל הדמיון, ויש פעולה שניה לשכל מה שלא יתא' בדמיון כי השכל ישיג מראובן ושמואל ולוי המהות הכללי שהוא חי מדבר ופשט הענין האשי, והיה זה כי המופת אל יעמוד אל האשי אלא בכללי ולכן יחוייב שהשכל יפשט הדברים הכוללים, ויש פעולה ג' לשכל כי כשכל יודע העצמותי מהמקרי כי יודע שהי הוא נשוא עצמותי לאדם והלובן הוא דבר מקרי כשימאל לאדם ואין לדמיון דבר מאלו הפעולות שאמרנו כי הדמיון לא ישיג אלא האיש המורכב בכללו לא הפשטיו והוא ישיג מה שהיגו החושים או ירכיב הדברים המפורדים מהם קצתם ויעשה מהכל גשם אחד או כחות מכתות הגשם כמו שידמה המדמה איש אדם וראשו ראש סוס ולו כנפים וכיוצא בזה. וזכו הקרא הדיו השקר, ואמנם נקרא הדיו השקר בעבור שזי אפשר שימצא כי יש בדיו שהוא אפשרי שיהיה כמו מי שיחשוב ראוין עומד בשעה שהוא יושב כי זה בדיו אצל אפשר שיהיה יושב, ולא יוכל הדמיון בשום פנים להשיג הדבר הכללי ולהמלט כהשגתו מן החמר אפי' הפשט הצורה האחת בתכלית ולכן אין ראוי לנחון הדברים

אפודי

היות שאין להם מציאות כי הם במורכב: ג' וישג מן הדבר האחד ענינים. ר"ל שישכיל מנשג אחד ענינים רבים וגדלים. והם עשרה צורות אשר הם נאמרים בכל גשם בעולם ולא ימלט שום גשם מהם ויש כדל בין כל מאמר ומאמר אצל השכל כהכדל הנמאל שני אישים אצל הדמיון: ס' ובשכל יבדל הענין הכללי. ר"ל ששכל ישיג הצורות הכוללות מופשטות מכל מקרה: סא ובשכל יודע הנשוא. ר"ל שבשכל ידע הנשואים אי זה מהם עומי לעלם או מקרה לעלם: ע' לוי מה ששיגהו החושים. ר"ל שהדמיון יקח וישג האיש אותם המקרים אשר השיגו החושים המביאים זאת הצורה ברשת הדמיון: פ' ויעשה מהכל גשם או כח מכחות הגשם. ר"ל כל מה ששיג הדמיון הוא ענין גשמי שהדמיון לא יתן מציאות לגשם דבר אלא למה שהוא גשם או כח בגשם: צ' כמו שידמה המדמה. חזק למה שאמר שהדמיון ירכיב הדברים המפורדים במציאות: ק' אין בחינה בדמיון. ר"ל הכניסה האמתית בדמיון: קא ולא יצייר מפני וכו'. ר"ל ולא יצייר בשכל נפילת שניהם או אחד מהם: ר' וכן המבאר במופת כ', ויכח לבאר אחד מהדברים שהדמיון מחייב המנעם והשכל מחייב היותם והוא יציאם שני קוים כ', ולאחריו נבאר זה הענין בחסות. ונקדים הקדמה אחת ונאמר, כי מופת זה הענין יתבאר בכלי אחד שיהיה מחודד האלמנטוה וטובן מנשבו כ', שהוא רחב מלמטה כמו עגולה ומתקצרת מעט מעט עד שיכלה אל נקודה אחת, והכל הריחב מזה המחודד נקרא תופעת והכל הקצר האחר נקרא ראש המחודד, וראוי שמדע כי מרכז עגולה התופעת הוא נגד ראש המחודד בקו ישר עד שאם יוציא קו ישר ממרכז עגולה התופעת יכלה אל ראש המחודד נגד ראש, וזה

קרקש

רק עצם המראה לבד: (י) וישג מהדבר האחד ענינים רבים מאד וגדלים אצל השכל. הרצון בו כאלו תאמר שהוא יצייר הנפש שהיא אחת וישג כל בחותיה אחד אחד לבדו: (ח) ובשכל יבדל הענין הכללי מן האישי. פירושו כאלו תאמר שהוא ישיג מן האישי האחד היותו והרבויו וישוב כללי שהוא יפשט זה המשפט בכל אישי המין ההוא, וכן כשיקח מן הדמיון

ההשחרות אשר השיגתו מן החוש באיש אחד ישיב אותו כללי וישג שחרותו כולל: (פ) הנשוא העצמי מן המקרי. ורצוה בזה כאלו תאמר הצורה אשר היא נשואה בחומר הוא עצם הדבר ההוא ואמתתו, והנשוא המקרי הוא על דרך משל תאמר והשחרות או השחוק אשר הוא מקרה נמשך לצורה: (י) או ירכיב הדברים המפורדים במציאות, פירושו כאלו תאמר שהוא ישיג ענין

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

יצאית שני קאים יהיה ביניהם בתחלת יציאותם רוחק אחד, וכל אשר ירחקו יתברר הרוחק ההוא ויקרב אחד מהם אל האחר ולא יתכן הפגשם לעולם ואפילו יצאו לכלתי תכלית, ואע"פ שכל אשר ירחקו יתקרבו, זה לא יתכן שידומה, ולא שיפול בשבכת הדמיון כלל, ושני הקאים ההם, האחד מהם ישר והאחד מעוקם כמו שהתבאר שם. הנה כבר התבאר מציאות מה שלא ידומה ולא ישיגורו הדמיון אבל הוא נמנע אצלו, וכן התבאר בסופת המנע מה שחייבהו הדמיון, והוא היות הש"י נשם או כח בנשם, שאין נמצא אצל הדמיון אלא נשם או דבר בנשם:

הנה כבר התבאר שיש בנמצא דבר אחד, בו יבון הראוי והעובר והנמנע, ואינו הדמיון, ומה מוכח זה העיון, ומה גדלה תועלתו לפי שירצה שינצל מזה התשקף ר"ל ללמד מן הדמיון, ולא תחשוב שהמדברים לא ישערו בדבר מזה, אבל ישערו בו קצת משער וידעוהו, ויקראו מה שידומה והוא נמנע, כמו היות השם נשם, עולה על רוח מחשבה לא דמיון, והרבה פעמים יבארו שהעולות על רוח מחבות, ולזה הוצרכו לתשע הקדמות אשר זכרנו, עד שאמיתו בהם זאת ההקדמה העשירית, והיא העברת מה שירצו העברתו מן המדומים, מפני התדמות העצמים (כ) והשתוות המקרים במהירות כמו שבארנו, וכתבוננו

אפודי

זהו הקו אשר יאחז ממרכז החושבת לראש המחודד נקרא עמוד כי הוא כעמוד ישר נלכ על מרכז החושבת, וא"כ הקו הישר הנראה אלנו בזה הכלי הנקרא מחודד האלמנטה הוא הקו אשר יתחוק המחודד בשני מלאים שוים, יתחיל לחתוך בנקודות ראש מחודד ויכלה בנקודות מרכז עגולה החושבת, וא"כ זה הכלי מתחלף לשוים בדרגת זה הקו בחסותה המוכרת, והקו המעוקם הוא איה קו שחשפה בלד הקו הישר ללד ימין או שמאל אשר יתחוק המחודד לפחות מחליו כי הוא נכבד עקום אחר שאינו עובר בנקודות ראש המחודד, לפי שחלש שהוא מונח על תמונה כדורית הוא נכבד עקום רחוק מן הקו הישר אלל ראש המחודד יותר מן הלד האחר אלל החושבת וכמו שנבאר זה למטה, הנה א"כ זהו הקו החוקר המחודד לפחות מחליו הוא עקום אחר שהוא מונח על תמונה מנוגלת, וזה נראה לחוש, הנה א"כ נבאר דליתנו ונאמר, גיח שיהיה בין שני הקאים האלה שהם המעוקם והישר שמה כעבור זמן וזה השקפה יהיה שזה כעבור הזמן

כל דלדי המחודד ללד פנים המחודד, והוא שלפולס יהיה השקפה שני שני הקאים הנכבדים רחב זמן ללד ראש המחודד כמו שיהיה ללד החושבת, ונאמר אין ספק כי המרחק היותר גדול שבין אלו שני הקאים הוא ללד ראש המחודד, כי כל אשר ילך הקו החקוק אלל הראש יוסף בקשיות וכל אשר יוסף בקשיות יוסף המרחק שבניהם ויהיה מיתר זה הקשיות יותר גדול משאר חלקי המיתרים האחרים שיעשו אלל החושבת, ורואה לזה היה זו, שהם נלכיר שילא עמוד ישר מהקו הישר ללד הקו המעוקם ונבנה על הקו המעוקם עמוד קטן ישר גיח שיהיה מרחקו לעמוד היוצא מן הקו הישר והעמוד האחר בקו המעוקם ונלכיר שילא עמוד ישר אחד פראש העמוד הנבנה על הקו הישר מרחקו ללד ראש המחודד דבוקו בקו הישר וילך נדד ראש העמוד הקטן הנבנה על הקו המעוקם דבוקו לקו המעוקם, הנה אין ספק כי המיתר יותר גדול בזה החלק מהמחודד משאר חלקי המחודד אלל החושבת אחר שאלכסון השוקים שהם העמודים הנבנים על הקאים הנכבדים גדול משאר חלקי הכלי לפי שהוא אלכסון לשני שוקים גדולים, כי אין ספק שאלכסון השוקים הגדולים יותר גדול מאלכסון השוקים הקטנים, ואלו טליא עמודים כדומה אלהל שהזכרנו בלד החושבת המחודד או יהיה המיתר יותר קטן אחר שהעמוד הנבנה על קו הישר הוא יותר קטן וקצוב יותר לקו המעוקם כי הוא ממש בקשיותו כל אשר ילך ללד החושבת, ואם נבנה על אלו העמודים הקטנים הנבנים ללד החושבת על הקו הישר והמעוקם מיתר אחד שילא מרחק העמוד האחר ויבין אל האחר אז המיתר הוא יותר קטן מהמיתר שהוא שניעם מהעמודים שנבנו ללד ראש המחודד לפי ששוקי אלו העמודים הם קטנים לביכך יתחייב שיהיה האלכסון יותר קטן לביכך יהיה המיתר יותר קטן מהמיתר שילא מרחק המחודד, וא"כ התבאר מזה שכל שיהיה מעוקם וקשתי יותר יהיה המיתר יותר גדול וכל אשר יהיה המיתר יותר קטן מהמיתר שילא מרחק המחודד, יותר קטן א"כ כל אשר יוסף המרחק שבין שני הקאים יהיה זו קשיות יותר וכל אשר ילך העקום אלל החושבת הוא מתיישר מעט, רואה לזה שהקו המעוקם ללד ראש המחודד הוא יותר רחוק מן הקו הישר יותר משאר חלקי הקו המעוקם הכולל אלל החושבת מן הקו הישר עמו, לפי שאם גיח שילא עמודים ישרים מן הקו הישר אלל הקו המעוקם נראה לחוש הנשמי והשכלי כי הקו המעוקם יותר רחוק מהעמוד הישר אלל ד ראש המחודד יותר מאלל החושבת, ואם כן כל אשר ילכו הקאים במחודד אלל החושבת יתקברו כי יתמעט הקשיות שבניהם, ולא יפגשו לעולם לפי שבין שניהם שמה קיים נכחי כמו זמן כפי מה שהנחנו ואם יפגשו יבין אל השקר שישו שמה הקו הקטן המעוקם נספח הקו הגדול הישר, והאל ישמרו משניהם אמן. הנה כבר ביארנו זה העיון בשלמות לפי מה שהשגנו בו: ש שיש בנמצא דבר אחד. ר"ל והוא השכל: ת ר"ל ללמד מן הדמיון. כי הלמוד מן הדמיון הוא החשך האמיתי: א לא ישערו בדבר מזה. ר"ל שהם ידעו שיש

דברים

קישקש

ענין הספירה ושיג הברזל ושיג האור ורכיבם יחד וירמה שספירה התנועה באר: (כ) והשתוות המקרים במקרים. כאלו תאמר.

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

או נבדלים, אלא שקצתם עלה לקצתם, וזהו הסדר הטבעי העצמי אשר התבאר במופת המנע מה שאין תכלית לו בו. אמנם מציאות מה שאין תכלית לו¹ נכח או במקרה סמני, מה שכבר התבאר מציאותו במופת, כמו שהתבאר במופת (ז) החלק הגשם אל לא תכלית נכח, והחלק הזמן בב"ת, וממנו מה שבו מקום עיון והוא מציאות מה שאין לו תכלית אלא במקרה, בכא זה אחר סור זה, והוא אשר יקרה מה שאין תכלית לו במקרה, והוא שיהיה דבר אחר העדר דבר אחר, והאחר ההוא אחר העדר דבר שלישי, וכן אל לא תכלית, וזוהו הוא העיון העמוק מאד. ומי שיתפאר שבאר במופת קדמות העולם, יאמר כי הזמן² בלתי כלה, ולא יתחייב לו מזה שקר להיות הזמן כל מה שיגיע ממנו חלק יעדר לפניו חלק אחר, וכן בא המקרים זה אחר זה אצלו על החומר אל לא תכלית, ולא יתחייב לו שקר להיותם בלתי נמצאים כלם יחד, אבל בכא זה אחר סור זה, וזה מה שלא בא מופת על המנעו. אמנם המדברים אין הפרש אצלם, בין שתאמר שגשם אחד נמצא אין תכלית לו, או תאמר שהגשם והזמן יקבל החלוקה אל לא תכלה, ואין הפרש אצלם בין מציאות דברים אין תכלית למספרם מסודרים יחד, כאלו תאמר אישי האדם הנמצאים עתה, או אמר שדברים הגיעו במציאות אין למספרם תכלית, ואע"פ שנעדרו ראשון ראשון, כאלו אמרת ראובן בן יעקב ויעקב בן יצחק ויצחק בן אברהם כן אל לא תכלה, זה נ"ב אצלם שקר בראשון, (ס) ואילו הארבעה חלקים ממה שאין תכלית לו

אפודי

ההבדל שיש בזהם החלוקה ממה שלפניהם כי החלוקה שלפניהם היסוד מבוזרת המנע מציאות גשמים אין תכלית למספרם, וזהם החלוקה מבוזרת המנע עלות ועלויות בלתי תכלית אפי' יהיו שלמים נפרדים ודביו שלמים נפרדים לא יושכלו אלא בעלה ועלו: ז נכח או במקרה. ר"ל נכח כמו החלק הגשם בלתי תכלית נכח, ובמקרה שיהיו מנועות כלום נעדרות כל זה אחר סור זה במקרה: ח בלתי כלה. ר"ל בלתי בעל תכלית: ט ואילו הארבעה חלקים. ר"ל והם המנע מציאות גשם אין תכלית ומספר גשמים אין תכלית להם, והשנית המנע עלות ועלויות בלתי תכלית, והשלישית בלתי תכלית החלק הגשם עלות ועלויות בלתי תכלית נכח. והרביעית המנע עלות ועלויות

שם טוב

אמר שם טוב וגם התבאר ש"א שומאלו עלות ועלויות בין גשמים בין בלתי גשמים שיהיו עלות בעצם, ש"א שומאלו בין שיהיו נמצאות יחד בין שלא יהיו נמצאות בין בכל ענין יתחייב אם לא ימצא ראשון לא ימצא אחרון. אמנם מציאות מה שאין תכלית לו נכח או במקרה ממנו אינו נמנע אבל יתבאר מציאותו כמו התחלק הגשם אל לא תכלית נכח והתחלק הזמן אל לא תכלית וממנו מה שהוא מקום העיון וזוהו מציאות מה שאין תכלית לו אלא במקרה כזוהו זה אחר סור זה וזוהו אשר יקרה מה שאין תכלית לו במקרה וזוהו שיהיה דבר אחד אחר העדר ד"א והאחר הזוהו אחר העדר דבר שלישי וכן אל לא תכלית וזוהו הוא העיון עמוק מאד:

אמר שם טוב וכבר בזה המופת נ"ב על שזה הענין הוא בב"ת נכח והבנ"ל נכח כבר אמר רבב שהוא לב"ת והזמן וההנעוה הם באים זה אחר סור זה והכלתי ב"ת אינו נמצא בפועל ולא האחר סבה לחצרו ולכן היה אפשר שיהיה לב"ת, אבל למה שאדריסו"ו ישתמש ואמר כ"א לא ימצא ראשון לא ימצא אחרון וזה אחרון בעלות ועלויות כי משנו קצת מהמענינים כי ג"כ ידעך בסבות כ"א ראובן לא היה נמצא אלא מציאות יעקב ויעקב בלתי מציאות יצחק ויצחק בלתי אברהם וכן לב"ת ואם לא ימצאו הראשון האחרון לא ימצא ר"כ יחייב שומאלו אדם הראשון ויהיה העולם נכרך, ואדריסו"ו יתאבד כי יעקב אינו סבת ראובן בעצם אלא בסבות במקרה אפשר שילכו בלתי תכלית אלא יתבאר שהוא מחוייב כפי הדעת הפילוסופים, ונעבור זה אחר הרב מי שאמר שהוא ביאר במופת שהעולם קדמון ואחר כי הזמן בלתי כלה ולא יתחייב לו מזה השקר להיות הזמן כל מה שהגיע ממנו חלק יעדר לפניו חלק ואחר וכן בזה המקרים זה אחר סור זה אצלו על החומר אל לא תכלית לא יתחייב לו שקר להיותם בלתי נמצאים כלם יחד וזה מה שלא בא מופת על המנעו: אמר שם טוב אפילו אם לא היו נמצאים יחד אם היה זה סודר עכבי בעלה ועלול אי אפשר שומאלו בזה אחר סור זה כמו שאמר למעלה כי מציאות עלול ועלויות בלתי תכלית בין שומאלו בין שומאלו בזה אחר סור זה שקר, והפלא איך נעלם זה מהרר אלא אם נאמר כי אם היו נעדרות אי אפשר שיהיו סבות כי בסבות בעצם אל אפשר שיהיו כלם עם הדבר המתכווה אלא הם סבות במקרה ולכן לא התנה זה התנאי. אמנם המדברים אין הפרש אצלם בין שתאמר שגשם אחד נמצא אין תכלית לו או תאמר שהגשם והזמן יקבלו החלוקה לב"ת, ולכן אמרו שהגשמים מורכבים מנצמים פרדים והזמן מנצמות, ואין הפרש אצלם בין מציאות דברים אין תכלית להם במספרם מסודרים יחד כאלו תאמר אישי האדם הנמצאים עתה או אמר שדברים הגיעו במציאות אין למספרם תכלית אפי' שנעדרו ראשון ראשון, כאלו תאמר ראובן בן יעקב ויעקב בן יצחק וכן לב"ת וזה גם כן אצלם שקר כאלו היו נמצאים בב"ת מציאות נמצאים יחד וכל אלו הארבעה חלקים ממה שאין תכלית להם אצלם שזים כי כלם נמנעים אלא שיש הפרש בין המדברים בזה החלק האחרון וזוהו היות ראובן בן יעקב וכן לכלי תכלית, קצתם ישתדלו לאמרו ר"ל לבאר המנע וקצתם אמורים שהוא

קרישקש

מצד השיעור שתקף במחשבה, וכן התנועה תחלה חזקה האופות לאין תכלית במחשבה אחר שבכל חלק ישאר לו זמן וכן בא זה אחר סור זה לאין תכלית ואשר להיותו למאמני הקדמות: (ס) ואילו הארבעה חלקים שהם תכלית לו הם אצלם שזים, ש"ל שלם יש להם תכלית והם מציאות גשם אחד או גשמים או שלמים נבדלים

פירוש שהוא לוקח ראיותיו והוא עוזר לו על הנחתו: (מ) לא שהתהייב. פ' והיות קדמון כקדמות האלוה ויהיה מציאותו לא בכוונת סמני אבל על צד החיוב: (ז) החלק הגשם אל לא תכלית נכח, ופירוש כי אי זה שיעור שתקדמו במחשבה תוכל לחלקו ואחרו החלק תוכל לחלקו כמו כן וכן אל לא תכלית

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

לו הם אצלם שוים, וזה החלק האחרון קצתם ישתדל לאמתו, רצונם לומר לבאר המנעו בדרך אבארהו לך בזה המאמר, וקצתם אומר שזה מושכל בעצמו וידוע בתחלת מחשבה ואין צורך עליו מופת, ואם היה מן השקר המבואר שהיו דברים אין תכלית להם על צד בא האחד אחר סור האחר, 'ואע"פ שהנמצא מהם עתה בעל תכלה הנה ² יהיה שקר קדמות העולם מתחלת מחשבה ולא יצטרך אל הקדמה אהרת כלל, ואין זה מקום ההקירה על זה הענין :

ההקדמה השתים עשרה, אמרם שהחוששים לא יתנו האמת תמיד, וזה כי המדברים חשבו השנת החוששים משני פנים, אחד מהם שהם אומרים, כי הרבה ממוהשים יבצר מהם, אם לרקות נשם המושג, כמו שיוכר בעצם ¹ הפדרי ל ומה שיתחייב ממנו כמו שבארנו, ואם לרחק מן המשיג להם, כמו שלא יראה האדם ולא ישמע ולא יראה על רוחק מילים רבים, וכמו ² שלא תושג תנועת השמים. והצד השני אמרו שהם יחטאו במושגיהם, כמו שיראה האדם הדבר הגדול קמן כשירחק ממנו, ויראה הקטן גדול כשיהיה במים, ³ ויראה המעוקס ישר כשיהיה קצתו במים וקצתו חוץ למים, וכן בעל ירקון יראה הדברים ירוקים, ואשר בלשונו מרה אדומה יטעם הדברים המתוקים מרים, וימנו דברים רבים מזה הכת, ואמרו ששפני זה ⁴ אין לבטוח בהם שילקחו התחלות מופת. ולא תחשוב שהמדברים הכסבים על זאת ההקדמה לכתלה ⁵ כמו שיחשוב רוב אלו האחרונים, כי השתדלות קדמוניהם לקיים החלק אין צורך לו, אבל כל מה שהקדמוניה ממאמרם הברחי, וכשתפסד הקדמה אחת מהם תבטל הכונה כולה. ואמנם זאת ההקדמה האחרונה היא הכרחית מאד, שאנחנו כשנשיג בחושינו ענינים כותרים מה שהניחוהו, יאמרו אז אין להשיג בחושים ⁶ אחר שנתבאר במופת הענין אשר חשבו, כי עד השכל תורה עליו, כאמרם בתנועה המדוכקת שנכנסה בתובה מנוחות, ובתהפוצץ

אפודי

שם טוב

שהוא מושכל ראשון וידוע בתחלת המחשבה ואם היה מן השקר המבואר שהיו דברים אין תכלית להם על צד בא זה אחר סור זה אע"פ שהנמצא מהם עתה בעל תכלה הנה יהיה שקר קדמות העולם מתחלת מחשבה ולא יצטרך אל הקדמה אהרת כלל, ואמר רכב כי אין זה מקום הקירית זה הענין כי כמו שאמר רכב בפרק שאמר זה כבר הכה אנוני'ר אלפר'אזי על קדקוד זאת ההקדמה וגלה מקור הפסלה בכל חלקים כמו שאמר בספרו ידוע בנמצאות המשתנות :

ההקדמה השתים עשרה אמרם שהחוששים לא יתנו האמת תמיד, וזה כי המדברים חשבו השנת החוששים משני פנים, אחד מהם שהם אומרים, כי הרבה ממוהשים יבצר מהם, אם לרקות נשם המושג, כמו שיוכר בעצם ¹ הפדרי ל ומה שיתחייב ממנו כמו שבארנו, ואם לרחק מן המשיג להם, כמו שלא יראה האדם ולא ישמע ולא יראה על רוחק מילים רבים, וכמו ² שלא תושג תנועת השמים. והצד השני אמרו שהם יחטאו במושגיהם, כמו שיראה האדם הדבר הגדול קמן כשירחק ממנו, ויראה הקטן גדול כשיהיה במים, ³ ויראה המעוקס ישר כשיהיה קצתו במים וקצתו חוץ למים, וכן בעל ירקון יראה הדברים ירוקים, ואשר בלשונו מרה אדומה יטעם הדברים המתוקים מרים, וימנו דברים רבים מזה הכת, ואמרו ששפני זה ⁴ אין לבטוח בהם שילקחו התחלות מופת. ולא תחשוב שהמדברים הכסבים על זאת ההקדמה לכתלה ⁵ כמו שיחשוב רוב אלו האחרונים, כי השתדלות קדמוניהם לקיים החלק אין צורך לו, אבל כל מה שהקדמוניה ממאמרם הברחי, וכשתפסד הקדמה אחת מהם תבטל הכונה כולה. ואמנם זאת ההקדמה האחרונה היא הכרחית מאד, שאנחנו כשנשיג בחושינו ענינים כותרים מה שהניחוהו, יאמרו אז אין להשיג בחושים ⁶ אחר שנתבאר במופת הענין אשר חשבו, כי עד השכל תורה עליו, כאמרם בתנועה המדוכקת שנכנסה בתובה מנוחות, ובתהפוצץ

ועלולים לכלית תכלית על צד בא זה אחר סור זה : יואע"פ שהנמצא מהם עתה בעל תכלה. ר"ל שיאמרו שהיו דברים אין תכלית להם בזה זה אחר סור זה אע"פ שהנמצא מהם עתה בעל תכלה הם בעל תכלית : ב יהיה שקר קדמות העולם. ר"ל אמנם אפי' נתאמתה זאת ההקדמה במופת יהיה אפשר שיאמר שהיה נמצא חסר קדמון כדעת אפלטון : לומה שיתחייב ממנו. ר"ל והוא מה שאמרו שהיחיים יכדו ולא ירגיש העין בזה: ב מ שלא תושג תנועת השמים. ר"ל שלא יראה תנועת השמים. ס"א שלא ישמעו קולות מעומם : ג ויראה המעוקס ישר. ר"ל ויתחייב מה שיראה הישר מעוקס : ד אין לבטוח בהם. ר"ל שאין ראוי לבטוח בהם : ע כמו שיחשבו רוב אלו האחרונים, ר"ל שלא תחשוב שזאת ההקדמה יניחה המדברים לבטל כמו שהיו חוששים אחרוני המדברים שחשבו שפסדו המדברים הראשונים העלם השדרי היטה ההנחה לבטלה, אין הענין כן, אבל כל מה שהניחו הוא הכרחי בהקדמותיהן לפי סברותיהן : פ אחר שנתבאר במופת. ר"ל שנתבאר במופת לפי הקדמותיהן

דבר הממושג : והצד ה' מהשגות הוא שישג קצת ולא ישיג קצת או ישיגו בחלק מה שהוא, כמו שיראה האדם הדבר הגדול קמן כשירחק ממנו ויראה הקטן גדול כאשר יהיה במים ויראה המעוקס ישר כשיהיה קצתו במים וקצתו חוץ למים, וזהו צד המעשי כי ישיג קצת מהדבר אבל לא ישיגו בענין שהוא. ויש צד אחר המעשי שישגו בחלק ופ"ל הפני כמו בעל ירקון ישיג הדברים ירוקים ואשר בלשונו מהאדומה יטעם הדברים המתוקים מרים, ועברו זה חשבו שאין לבטוח בחושים ואין ראוי שיקחו התחלות מופת מהם, ולא תחשוב שהמדברים הכסבים על זאת ההקדמה לבטל כמו שחשבו רוב אלו האחרונים שחשבו כשהניחו המדברים הראשונים העלם השדרי היטה ההנחה לבטלה כל המושגים אשר היו מולידים מהדוש העולם ומציאות האל ואחרות ורחוקות גמורות, וזה אמרו וכשתפסד הקדמה אחת תבטל כל הכונה כולה ולכן אין הניחו הקדמותיו שום הקדמה לבטלה, ואמנם זאת ההקדמה האחרונה היא הכרחית מאד לוינה לבטלה מפני שאנחנו כשנשיג בחושינו ענינים כותרים מפני הנחותיהם שהניחו מעצם הפרדיו ומתקנות או שהיו מחוברים מעומות, ויתחייב כפי אלו ההקדמות שלא יאמרו תנועה מהירה יותר מתנועה, ויחזו החוש ואחרו שנכנסו בתוך תנועה מדוכקת מנוחות הרבה ויתפוצץ ויתפוצץ כפי מה שהסביר ונאמרם שלוב זה הכגד נעדר

קרקשקש

נבדלים אין תכלית להם וזהו החלוקה האחת, או החלק השיעור בכה אל לא תכלית וזהו החלוקה השנית, או החלק הנותן בכה אל

מורה נבוכים חלק ראשון פרק עג

ובהתפוצצן הרכב בעת הסבוב, וכאמרם שלוכן זה הבגד נעדר עתה ובא לוכן אחר, ואלו דברים חלוק הנראה, ודברים רבים יתחייבו ספציאות הרקות כלם יכויבם החוש, ויהיה מענה זה כולו שזה דבר ז' יבצר מן החוש, במה שאפשר שיענו בו כן, P ובדברים יענה בהם שזה טעות מכלל טעיות החוש. וכבר ידעת שאלו כולם דעות קדמוניות, ¹ היו מתפארים בהם (פ) הסופיסט² מאנין ואומרים שהם אמרו תחלה, כמו שזכר נליאנוס³ בספרו בכחות הטבעיות על אותם אשר היו מכזבים החוש יספר דברים כבר ידעתם. ואחר הקדימי אלו ההקדמות, אתחיל לבאר דרכיהם באלו הארבע בקשות: **פרק עד** זה הפרק אכלול לך בו ספור ראיות המדברים על היות העולם מחודש, ולא תבקש ממני לספרם בלשונותם ולא באריכותם, אבל אניד לך ⁴ כוונת כל אחד מהם ודרך הוראותיו לקיים חדוש העולם או לבטל קדמותו. ואעריך על ההקדמות אשר נעזר בהם בעל הדרך ההיא בקצרה, ואתה כשתקרא בספריהם הארוכים וחבוריהם הידועים לא תמצא כלל ענין נוסף על מה שתבינו מדברי אלה בהביאם ראיה על זה הענין, אלא שאתה תמצא דברים יותר רחבים ולשונות נאים ויפים, ואולי אחזו בשרים ונשקלו במליצות ובנחר להם צחות דברים, ואולי נאמרו בלשון סתום וכוון בזה להבהיל השומע ולהפחיד המתבונן. ותמצא בחבוריהם נ"ב מהשונות הענינים והפיל הספקות והתרים לפי מחשבתם, ולעמוד כנגד מי שחלק עליהם הרבה מאד:

הדרך הראשון, חשבו קצתם שבמחודש האחד יש ראיה שהעולם מחודש, כאלו תאמר כי ראובן שהיה טפת זרע ואח"כ נעתק ענין אחר ענין עד שהגיע אל שלמותו, מן השקר שיהיה הוא אשר שנה עצמו והעתיקו מענין אל ענין, אבל יש לו משנה חוץ ממנו, הנה כבר התבאר צורכו אל עושה תקן בניינו והעתיקו מענין אל ענין, ² וכן ההקש באילן התמר הזה וזולתו, ואמרו שכן ההקש בעולם בכללו, ³ הנה אתה רואה שזה יאמין שאי זה דין שימצא לנשם אחד יתחייב שידונו בו על כל גשם: הדרך השני אמרו נ"ב שבהתחדש איש מן האישים הנולדים יתבאר המופת שהעולם כולו מחודש. ובאור זה שראובן לו לא היה ואחר כן היה, ואם אי אפשר היותו אלא מיעקב אביו הנה אביו נ"ב מחודש, ואם אפשר היות אביו אלא מאברהם הנה ילך זה אל לא תכלית, וכבר הניחו שבמציאות

שם מוב

המשוכזות: צ יבצר מן החוש. ר"ל שלא יוכל החוש להשיג הענין לדקות המושג: ק ובדברים יענה בהם שזה טעות. ר"ל ולפעמים יספרו לומר שהחוש ישיג המושגים בטעות וזולתו על מה שהם: ר היו מתפארים בהם. ר"ל שהאחרונים הסופיסטמיים היו מתפארים שהם אומרים הענין, ואינו כן אבל קדמוניהם אמרו הענינים הם:

פרק עד א כוונת כל אחד מהם. ר"ל כוונת כל אחד מהמדברים: ב וכן ההקש באילן התמר. ר"ל וזהו ההקש הממלי, ואמרו פנינו לא ראובן ולא אילן כך וכך והם מחודשים אם כן העולם בכללו מחודש, וזה המופת לפי דעתם עדיין לא יבאר בעול חומר קדמון אבל יבאר שאין העולם כמו שהוא קדמון אבל הגלגלים הם מחודשים: ג הנה אתה רואה. אמר הכב שזה הדרך שקר שמה שימצאו

נעדר עתה ובא לוכן אחר, ואלו הדברים חלוק הנראה ודברים רבים יתחייבו מחלפות הרקות וכלם יכויבם החוש, ויהיה מענה זה כולו דבר לא ישיגו החוש כמו שלא ישיג טעות השמים כמו שאפשר שיענו בו ובדברים יענו בהם שזה טעות, וכבר ידעת שאלו כלם דעות קדמוניות היו מתפארים בהם המטעים כפי מה שזכר בשלישי מהם שאחר הטבע ואומרים שהמדברים שהם האומרים תחלה בעבור שגוף העין הביאם אליהם לא בעבור שאמרו הקדמונים, והנה כבר ידעת מה שזכר בגלגלים בכחות הטבעיות בספרו אותם אשר היו מכויבים החוש ויספר דברים בהם ויגנה אותם בתכלית הגנות. ואחר שהקדים הרב אלו ההקדמות רצה לבאר איך ישתמשו בהם להוליד התולדות ד' והם, חדוש העולם, והיות לו עושה, והיותו אחד, בלתי גשם, ובפרק הראשון יראה לבאר חדוש העולם וכי יש לו מחדש, ובפרק ה' יבאר שהוא אחד, ובג' יבאר שאינו גשם, וכל זה כפי דעת המדברים:

פרק עד זה הפרק יכלול בו דרך הגדה נמופתית המדברים על היות העולם מחודש וזה: דרכים: ה הדרך הראשון חשבו קצתם שבמחודש אחד יש, ראיה שהעולם מחודש, כללו תאמר ראובן היה טפת זרע ואח"כ נעתק ענין אחר ענין וכו' ומן השקר יהיה הוא אשר שנה עצמו והעתיקו מענין לענין אבל יש לו משנה חוץ ממנו, הנה כבר התבאר צרכו לעושה. וכן ההקש באילן התמר הזה וזולתו מכלל המתקיים כי זה ההקש נמצא לעולם בכללו כי החלק כמו הכל וכל שכן אם יקרה הוליד עולם קטן כי העולם קטן דומה לעולם כלו ואם העולם הקטן הוא מחודש אם כן העולם בכללו יהיה כן אלא שהמדברים לא הביאו ראיה מהעולם הקטן אלא אמרו זה חלק מזה העולם שיתחזה מזה העולם כי חשבו כי הכל דומה לכל חלק, וזה הדרך הוא חלוש מאוד כי הוא הקש הממלי וכבר דיאר מבזו"מ מה שזכר מה שזכר הממלי מהחלשה מהביאור המופתי:

הדרך השני שבהתחדש איש אחד מן האישים הטללים יתבאר נמופת שהעולם כולו מחודש, ובאור זה שראובן זה לא היה ואח"כ היה ואם א"ל היווה אלא מיעקב אביו הנה הוא גם כן מחודש וא"ל מהיות אביו אלא מיעקב וקטן הנה יתחזק נ"ב מחודש הנה ילך אל לא תכלית וכבר הניחו שמיצאות אין תכלית לו על זה הדרך שקר כמו

קרישקש

אל לא תכלית וזהו החלוקה השלישית, אי בוא זה אחר מור זה ללא תכלית וזהו החלוקה הרביעית: (פ) הסופיסטאנין. ויצה לומר ההמשיים: